

Selles lehes:	Helju Hallap oli koolis kirjanduses eeskujulik õpilane	Kauaaegne Vaabina raamatukogu töötaja Evi Zirk sai elutööpreemia	35 aastat Rahvarinde tekkest	Rainer Kuuba: meie ainuke võimalus alles jääda on mõelda nagu Taavet	President Alar Karis külastas Võro Instituuti	MTÜ Meie Nursipalu ümber on koondunud paljud tipptegijad	Tutvustame Kagu-Eesti kandidaate
	lk 2	lk 3	lk 7	lk 9	lk 11	lk 12	lk 4-9

Peagi jõuab kätte demokraatia pidupäev: riigikogu valimised. Külaleht vestles sellel puhul inimestega, kes siinkandis ennast üles seadnud on ning kellest saame uskuda, et Antsla vald pole neile lihtsalt täpp kaardil, vaid elav ja töötav kogukond. Ükskõik, kas nad on siit pärit või on oma sõnade ja tegudega näidanud, et meie kandi probleemid neile korda lähevad. Kõneleme nendes lugudes ka sellest, kuidas need inimesed sattusid just sellesse erakonda, kus nad on, sellest, et kui neil oleks võimutäius, millise probleemi nad kõigepealt uues parlamendis lahendada võtaks ning kuidas see lahendus rahvani jõuaks ning kuidagi ei saa üle ega ümber ka praegusest kõige põletavamast küsimusest: millised tunded ja emotsioonid teevad, kui kuulda sõna "Nursipalu". Loodame, et see aitab Külalehe lugejatel läbimõeldud valikut teha ning anda oma hääl just sellele inimesele, kes just sinu eest kõige rohkem seisab.

Kuid ühiselu ei ole ainult partei- ja parlamendipoliitika, ühiselu on ka jagatud tegevused ning mõtted. Eestimaal on alati üheks selleks ühiselu kodupesaks olnud raamatukogud. Need on pea ainsad avalikud paigad, kus inimesed saavad koos olla, ilma surveta midagi tarbida ja kindlasti pole ka raha välja käia. Külaraamatukogud ei ole ainult raamatute laenutamiseks ja arvuti kasutamiseks, neis käiakse ühisüritustel ja vestlustel ning lõpuks – kui inimene millegagi hätta jääb, olgu see siis arvete maksmine või mingisuguse bürokraatliku dokumendi tõelise sisu mõistmine, pöördub ta kõigepealt just raamatukoguhoidja poole. Sest nemad hoolivad päriselt! Üks sellise suure töö näiteks on Vaabina sädeinimene ja kauane raamatukogutöötaja Evi Zirk, kes tänavu sai Kultuurkapitalilt elutööpreemia. Suurepäraselt väljateenitud, inspiratsiooniks paljudele – aga ka kollektiivne tunnustus kõigile neile meie inimestele, kes raamatukogude juures tegutsedes ühisesse kultuuri panustavad. Seetõttu on Külalehel suur mure riigi lühinägeliku poliitika pärast, mis aina enam on pannud kohalikke omavalitsusi sundvaliku ette raamatukogusid sulgeda. Loodame, et uus parlament võtab ka selle oma südameasjaks: kultuur ei tohi maalt kaduda! Külaraamatukogudele ja nende ümber koondunud sädeinimestele tuleb leida eraldi rahastus ja tuelvikukindlus!

Raamatukogud ei ole Eesti turvalisuse ja püsimise seisukohalt sugugi mitte vähemolulisemad kui kaitseväge harjutuspaiad, millepärast aga viimastele kiputakse vaidlemata rahastust leidma ning ollakse valmis ka inimesi oma põliskodudest välja tõstma. Niisugune valik, kus kohaliku kultuuri või ka sotsiaalse turvalisuse jaoks napib raha, aga laskeharjutuste jaoks on alati, ei taga eesti keele ja kultuuri õitsengut ning rahva heaolu läbi aegade, tegevused peavad olema tasakaalus. Praegu aga: kui võrokestel on midagi vaja, olgu oma keele säilitamine, oma kultuuri säilitamine, oma tavaline ühiselu, siis peame ise hakkama saama, kui aga mingi kaitseministeeriumi ametnik joonistab kaardile sõõre, siis lõövad kõik kulpi ning arvavad, et mis see põliskodu ära võtmine ikka on, paneme nad kuhugi kortermajja ning saadame raudteele rohkem kaubavaguneid. Just see ebaõiglus ning hoolimatus inimeste tunnete ning nende elu- ja plaanide, nende kodukoha-armastuse suhtes on see, mis täna kõik Nursipaluga seotud inimesed on vihaseks ajanud.

Õnneks pole seekord see viha jõuetu: meie raamatukogude ja külalaste töö pole läinud tühja. Me oleme Antslas, Rõuges ja Võrus rohkem kui üksikisikute seltskond, rohkem kui „21 maaomanikku“, me oleme kogukond! Ja enne seda, kui tulla meie kogukonna maadele midagi ehitama, tuleb meiega nõu pidada! Loodame, et hea koostöö MTÜ Meie Nursipalu eestvedamisel jätkub: kui rahvas ühise eesmärgi nimel tegutseb, siis selle vastu ei saa ükski jõud. Tuleb lihtsalt oma soovides olla kindel ja argumenteeritud, ja seada ühine eesmärk väikestest erimeelsustest olulisemaks.

Meil on hea meel, et Külalehe tähtsus Võrumaa külakultuuri arendajana on seni parlamendiliikmete poolt märkamist ja toetust leidnud, loodame, et see jätkub ka edaspidi. Me ei ole vallalehe – vallavalitsuse kahtlemata olulise infokandja – konkurent, vaid täidame tühimikku, kõneldes lihtsalt meie inimestest ja küsimustest, mida me niisama poesabas või raamatkogu ruumides arutame. Just need arutelud teevad meist kogukonna. Kui sa arvad, et ka Antsla valla elarvest võiks niisugust tegevust toetada, siis pöördu enda poolt valitud vallavolikogu saadiku poole ning anna sellest märku. Või helista Merike Prätzile ja räägi, miks on väga halb mõte vallaleht jõuga kinni panna.

Oudekki Loone

Antsla valla arengu suundades valitseb teadmatus

Kalle Nurk

Mis on Antsla valla arengu praegune kõige olulisem suund? Milliseid teemasid käsitletakse kõige enam Antsla vallavalitsuse (Avo Kirsbaum, Kurmet Müürsepp, Rain Ruusa ja Eve Sikk) iganädalastel istungitel? Vallavalitsuse istungi protokollidega on võimalik tutvuda valla kodulehe kaudu allnurgas olevast „Dokumentiregistris“ protokollide alt. Teeme seda.

Antsla vallas on aastaid räägitud, et ilma Antsla gümnaasiumita pole vallal tulevikku. Detsembrikuu vallavolikogu istungil tegi vallavanem Avo Kirsbaum tegi volinikele teatavaks, et

vallavalitsus otsustas lõpetada osasihing Skone Gruppiga hankelepingu, ja seega 1. jaanuaril 2023 Antsla gümnaasiumi renoveerimistöödega ei alustata. Lepingu lõpetamise ei näe vallavalitsus vajadust osasihingult isegi mitte sentigi kahjunõuet nõuda. 12. detsembril 2022 oli Antsla valla revisjonikomisjoni koosolekul teemaks ka vallavalitsuse asjade ja teenuste osutamiseks 2022. aastal sõlmitud hanked. Revisjonikomisjoni protokollis ilmneb, et 8. detsembril toimunud töökoosolekul otsustasid töögrupi liikmed lõpetada oü Skone Gruppiga sõlmitud projekteerimis- ja ehitustööde töövõtulepingu. Töögrupp ei leidnud vajadust nõuda teiselt poolt tegemata jääva töö eest kahjunõuet. Vallavanem Avo Kirsbaum kirjutabki Antsla vallavalitsuse nimel alla hankelepingu lõpetamisele töögrupi poolt etteantud tingimustel. Vallavalitsuse liige, majandusnõunik Rain Ruusa ei osanud revisjonikomisjoni liikmetele vastata, millest selline vallavalitsuse poolne käitumine tingitud.

Tegelikult Antsla vallavalitsuse töögrupi ettepaneku ja lepingu lõpetamise vahelises ajavahemikus ei olegi ühtegi vallavalitsuse istungi protokoll, kus oleks seda teemat käsitletud ja töögrupi ettepanek heaks kiidetud. Tavakodanikule tundub see võimu kuritarvitamisena. Kas vallavanema sellise käitumise keegi ka uurimise alla võtab, pole kuulda olnud. Ju siis selline asjaajamine on Antsla vallas igati aktsepteeritav. Vaadates vallas esmatähtsaks nimetatud Antsla gümnaasiumi renoveerimistööde teo sammul kulgu, millest teised investeeringud tuulekiirusel mööda vuhisevad ja Antsla gümnaasiumi renoveerimiseks vajalikke rahasummasid kulutavad, ei saa küll enam vallale Antsla gümnaasiumihoone renoveerimist esmajärguliseks ülesandeks lugeda.

Mis on siis ikkagi Antsla vallale nii tähtis objekt, millele peab suurt tähelepanu pöörama ja suurt raha suunama? Viimasel ajal on vallas hoopis igapäevaseks päevateemaks (Antsla vallale ja Võ-

rumaale väga olulise?) Linda rahvamaja renoveerimine. Tõesti, Linda rahvamaja renoveerimine kulgebki väga edukalt. Et need tööd saaksid veelgi kiiremini ära lõpetatud, tegi volikogu detsembri kuus eelarves muudatuse ja suunas Antsla gümnaasiumi renoveerimiseks ette nähtust osa rahast Linda rahvamajale. Kuidas hakkab toimima Linda rahvamaja pärast sadade tuhandete suunamist hoonesse, ei tea ükski vallaametnik tänase päevani. Ometi küsib vallavalitsus volikogult raha Linda rahvamaja paigutamiseks veelgi juurde ja saab ka oma tahtmise. Kaasamõtlev inimene praeguses inflatsiooniküüsis küll ei paigutaks vahendeid objekti, kui ei teagi, milleks seda hoonet kasutama hakatakse. Kas siis teadmatuse arendamine ongi valla priorideet? Raske uskuda, et meie volinikud nii rumalad on.

Mis siis ikkagi on Antsla valla prioriteediks number üks? Vähemalt ülal toodud mõtisklusega võib jõuda järeldusele, et vastust teab vaid tuul.

Antsla valla rahvas soovib saada vajalikku ja tõest teavet Nursipalu kohta

Antsla vallas ilmub kordkuus Antsla valla Leht, mis avaldab vajalikku ja tõest informatsiooni volikogus arutatut ja vallavalitsuses tehtud otsustest. Samal ajal ilmub MTÜ Tsooru Koidukiired väljaandel Külaleht, mis keskendub peamiselt sellele, mis ametlikus vallalehes on välja jäänud või millest valla juhtkond soovib vaikida. Külaleht oli algselt kavandatud vaid Tsooru kandi rahva häälkandjaks, kuid praegu laiendanud oma levikut üle valla ja kaugemalegi. Selline asjade käik ei meeldi aga valla juhtkonnale.

Jaanuarikuu arengu- ja

planeerimiskomisjoni koosolekul kiitis abivallavanem Kurmet Müürsepp Antsla Valla Lehte kui kõige paremat vallarahvale tõese info kättesaamise allikat. On ju moodustatud Antsla Valla Lehe toimkondki, kes peab jälgima, et avaldatav informatsioon oleks tõene. Sellesse toimkonda kuuluvad Avo Kirsbaum, Margus Klaar ja Kalev Joab. Vastavalt toimkonna soovitusel avaldati detsembrikuu lehes Elari Kalmaru „Nursipalu harjutusvälja laiendamine – miks, kuidas ja mis mõjudega?“ ja otsustati mitte avaldada Maarika Niidumaa pöördumist Antsla valla elanike poole seoses Nursipalu laiendamise.

Järgnevas avaldab Külaleht Kaspar Kurve tähelepanekuid 17. jaanuaril toimunud vallavolikogu istungist, kus teist korda püüti arutada Nursipalu probleemi. Jääb vaid imetleda, kui osavalt juhib volikogu esimees Merike Prätz arutelu käiku nii, et seisukoha vastuvõtmiseni ei jõutagi. Kuidas saab see olla võimalik, et vallavolikogu liikmed ei suuda nelja kuu endale selgeks teha, mida arvavad nende valijad Nursipalu laiendamise! Neli kuud on meedia sellel teemal iga nurga pealt valgustanud, peetud on kõiksugu rahva-

ga kohtumisi. Või on nende ajud kokku jooksnud nii suure infoküllas käes? Ja kui mõistus pole kodus, ei tihatagi otsustada. Aga mis siis, kui istud peata olekus volikogu toolil ja teised samal ajal sinu eest ära otsustavad? Just sellises olukorras on Antsla valla rahvas. Nende esindajad on otsustusvõimetud, millega otsustusõigus jäetud inimestele, kellele on miski muu olulisem kui kodud ja Võrumaa saatus. Või on asetatud põhiorhk vallaelanike jaoks hoopis palju tähtsamale teemale.

(Järgneb lk 2)

Kauaaegsele Vaabina raamatukogu töötaja Evi Zirk sai elutööpreemia

Kalle Nurk

1995. aastal astus Evi Zirk üle Vaabina raamatukogu uksele ja jäi sinna veerandsajandiks. Toona asus raamatukogu Vaabina kaupluse teisel korrusel. Samal aastal asutati Uue-Antsla Maanaiste Selts, mille üheks asutajaliikmeks oli ka Evi. Kui teda ei olnud Vaabinas, siis oli ta Uue-Antslas ja kui teda sealgi polnud, oli ta kindlasti kuskil mujal askeldamas. Evi Zirkust sai Urveste vallas sädeinimene, keda jagus igale poole ja jagub tänaseni.

Ajal, mil Urveste vallavanem oli Kurmet Mürsepp, külastas vallajuht Vaabina raamatukogu ja pani tähele millises külmas ruumis peab Evi töötama. Kurmet asus otsima võimalusi, et leida raamatukogule uued ruumid. Nii koliti 2005. aastal kaupluse lähistel asuvasse kortermajja. Vahepeal oli Evi suutnud elavdada külaelu niivõrd, et 2004. aastal toimus Vaabina kaarhallis

esimene kodukandipäev. Igati korda läinud esimene Vaabina kodukandipäev ja mälestused selle päeva korraldajatest soojendavad Evi südant tänase päevani. Paljud raamatukogusündinud mõtted viidi ellu üritustel, mis korraldati raamatukogu kõrval asuval asfaltplatsil. Ühiste jõududega korraldati mõisaparki, Vaabina külaelu oli tõusulainel.

Evi on oma pika elu jooksul pidanud palju läbi elama. Iga kogemus on teda üha tugevamaks karastanud ja samas aidanud ka paremini märgata ja mõista, kellega koos elas ja töötas.

Evi ema oli 16-aastane, kui sünnitas tütre. Evi on noorusajast kõige helgemad mälestused just vanavanaema Mariest, kes teda kõige rohkem hoidis, kasvatas ja õpetas. Kuna ema oli teda sünnitanud väga noorena, siis neiuikka jõudes olid nad emaga justkui sõbrannad. Käidi koos tantsupidudel, kinno ja jututeemadki olid ava-

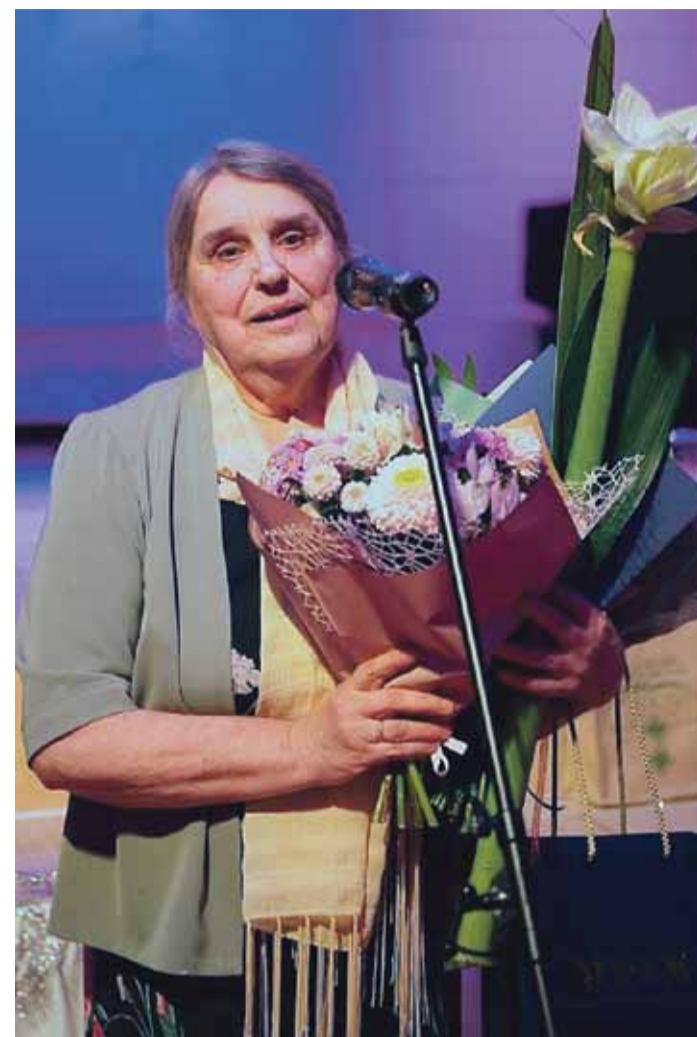
meelsed ning usalduslikud. Sellega aitas Evi emal tema olematut noorusaega tagant järele elada.

Oma mälestuses on Evi kiitnud ema kudumisoskust: kõik sokid, kindad, kampsunid ja vestid tegi ema tervele perele ise. Emal oli ilus käekiri ja ta oskas hästi joonistada. Eks ole Evi kunstianne päritud emalt. Inimesed ise loomustavad ka Evi kui hea kunstimeelega inimest: oskab ise teha ja püüab neid oskuse teistele edasi õpetada. Tänu Evi ettevõtlikkusele on Uue-Antsla rahvamajas käsitöötuba, kus on aastaid õpitud klaasvitraaži ja portselankunstust tegemist.

Olles kogu hingest pühendunud kogukonnale, tuleb lõivu maksta oma pere arvelt. Nii nagu Evi ise, olid ka ka tema lapsed vanavanemate hoitud ja õpetatud. Samas on see taganud põlvkondade tiheda kokkuhoidmise ja koostöö.

Käesoleva aasta 6. jaanuaril andis Kultuurkapitali Võrumaa ekspertgrupp Võru Kandles Evi Zirkule üle elutöötoetuse. Selle tunnustusega hinnati Evi elutööd kodukandi inimeste kultuurielu korraldamisel ja selleks võimaluste loomisel.

Evi unistuseks on olnud õppida Tartu Ülikoolis eesti keelt ja kirjandust. Talle on väga meeldinud lugeda, aga elurada käis kahjuks nii, et see kool jäi läbimata. Teine soov ja unistus on kunagi välja anda mälestusteraamat vanavanaemast Mariest ja emast koos värssidega, mis aja jooksul sahtlisse on kirjutatud. Kasvõi iseenda jaoks. Nüüd on juurde tulnud kolmaski soov – kirjutada kroonikaraamat Vaabina kandi inimestest ja nende tegemistest. Selleks on veerand sajandiga kõrvale pandud üpris palju materjali. Soovime Evi edu kõigis ettevõtmises, särtsu ja tervist veel paljudeks aastateks.

6. jaanuaril 2023 tunnustati kultuurimajas Kannel Evi Zirku Kultuurkapitali elutööpreemiaga. Foto: Tiina Männe

Hüvasti, Vaabina raamatukogu!

Helju Hallap

Olen väga nõus inglise luuletaja Miltariga (1608-1674), kes on nimetanud raamatuid peaaegu elusateks olevusteks: „Raamatud sisaldavad enestes järeltuleva elu, mis niisama tugev kui see vaim, kelle järeltulijad nad on.”

Ruumis, kuhu veel hilja aegu mõned truud lugejad raamatuid laenutama sisenesid, seisavad nüüd seinte ääres tühjad riulid – sõnarikkad sõbrad on siit lahkunud teiste raamatukogude fondidesse, paljud ka raamatuoskajate kodudesse. Minagi sain siit teiste trükiste hulgas päranduseks päranduspärli – Rahvarinde (RR) 2008. aasta kalendri. Rahvarinde 20ndaks aastapäevaks välja antud kalender on sisuliselt ülevaatlilik, väärtuslike ajalooliselt oluliste fotodega. See kalender on mnu elus väga oluline, sest alates 1984. aastast Luunja raamatukogus töötades olin RR liikmeks astunud. Kohalikud inimesed, eriti aga raamatukoguseltsi tegevuses osalejad olid RR isamaalisest meelsusest ja suundadest haaratud, käisime koos kirjandusüritustel, öölaulupidudel, Balti ketis ...

Vaabinasse elama asunult tabasin nii öelda loterii peavõidu! Selgus, et Kastani Majas, minuga samas majas asub Vaabina raamatukogu! Selge see, et meil juhataja Evi Zirkuga väga sisukad raamatukogujutud aset leidsid. Nii Luunja Raamatukoguseltsi (asutatud 1908) kui Vaabina Põllumees-

Vaabina raamatukogu asus Kastani Majas. Maja ja kuuride vahelisel asfaltplatsil toimusid Evi Zirku eestvedamisel paljud külaüritused. Pilt on tehtud 24. jaanuaril 2023. Foto: Kalle Nurk

te Seltsi raamatukogu (1909) kui järgnevatel aastatel raamatukogude tegevustes jäid raamatukogunduslikud alused ja raamatukogutöö ise teiste ülesannete varju. Töötajate aastakümnete pikkuse ja valdavalt kohusetundliku töö järel saavutati raamatukogutöö kõrgjärk, oldi laineharjale jõutud.

Nüüd, mil riik elab ja loob säästurežiimi, on raamatukogusid ridamisi sulgema hakatud. Mõned raamatukogud liidetakse kas vabaajakeskustega, rahvamajadega või muude sarnaste kogukondlike harastuskohtadega. Riigikogu infotunnis 25. jaanuaril esitas Jaanus Karilaid peaminister Kaja Kallasele raamatukogude

sulgemist käsitleva küsimuse, millele viimane ainsagi silbiga ei vastanud, isegi mitte küsimuse kordamise järel. Vaabinas tegi Evi Zirk ise raamatukogu sulgemise ettepaneku, põhjus ikka üleriigiliselt üks ja sama ehk regionaalpoliitikaga otseselt kokkuhoiumeedmed.

Evi asus raamatukokku tööle 1994. aastal. Ta järgis

täpselt raamatukogude töökorraldust lugejate soovide täitmisel on määrav raamatukoguhoidja loov mõtlemine. Just nii Evi toimiski. Loovus on ju enda käest võtta! 1995. aastal kutsuti Evi algatusel ellu Uue-Antsla Maanaiste Selts. Aastate jooksul on korraldatud palju kunsti- ja käsitööalaseid kursusi. Alates 2006.

aastast tegutsetakse Uue-Antsla rahvamajas, milles on kaasaegsed ruumid ja sisustus, projektikirjutaja oli Evi. Samal aastal sai korda Vaabina park, tehti mänguväljak. Omaette teema on kodukandipäevad ja kirjandusüritused. Mõned peod ja üritused viidi läbi ruumides, mõned pargis või Kastani maja õueski. Esinesid nii näitlejad kui ka nukuteatri looja ja hing Riina Ermel oma nukkudega. Lavaks sai isegi vastavalt dekoreeritud veoautokast. Külalisesinejate nimekirja tuleks pikk, kui vaid nimetada Sirje ja Rein Kurg, Vaike Uibopuu, Ilmar Vananurm. Tihedad kontaktid olid Jaan Elleniga. Tema üksikajalikud faktipõhised ülevaate- raamatud olid Evi ka suvisel meistrite päeval loengutel rahvale jagamiseks kaasas. Nüüd tuleb kannatlikult oodata, millal Evi oma rikkaliku pildimaterjaliga kroonika kaante vahele saab, seegi on suur töö. Aga väga suur tänu ja kumardus TEHTU eest!

Need raamatud, mis nüüd vaabina raamatukogu sulgemise järel uute omanike riulitel seisavad, on taas lugejate jaoks. Sir John Lubbock oma 1834. aastal Londonis avaldatud raamatus „Kuidas peab elama?” (eestikeelne tõlge 1902, Jurjevis) on raamatu kohta arvanud: „Raamat on inimesele sama, mis mälu üksikisikule.” Ta on olnud kindel, et lugemise järel teki- vad lugejal selgete ja õnnelike mõtete tagavarad, kust võime võtta millal tahame.

Anti Allas soovib lõpetada ära kaugemate piirkondade omavalitsuste nõökimise riigi poolt

Anti Allasele on Tsooru kant teatud mõttes kodupiirkond. Kooliteed alustas ta Lepistu koolis. Siin õppis ta seitse ja pool aastat ja lõpetas põhikooli Rõuges. Lepistust on tal head mälestused. Kool oli väga hea tasemega. Ta oli saanud tugeva aluspõhja ja järgnenud õpingud Rõuges ja Võru F. R. Kreutzwaldi nimelises keskkoolis kulgesid probleemideta. Lepistu oli ta lapsepõlve maagilisemaid kohti, sealjuures eriti Roosiku bussipeatus, kus ta väga palju aega veetis. Roosiku bussipeatus oli omal ajal väike ime. Bussijaamas oli varjualune kiik, ootetuba oli puhas ja iga päev laual vaasis värsked lilled. Äge oli seal kiikuda. Poistel oli ikka tähtis jalgadega lagi ära puutada. Bussijaama kõrvalt läbi voolava Tsooru oja ääreski tegi ta väga palju aega parajaks. Unustamatud mälestused jättis koolitadi Pärja Mais. Eesti keele õpetajat Hele Aidmat hindab Anti üheks tollase Võrumaa parimatest õpetajatest. Oli palju teisigi väga tugevaid õpetajaid. Anti tundis Lepistust õppides puudust ainult korvpalliplatsist. Tal on hea meel, et koolimajas on taas elu sees ja seal tehakse omalaadset šokolaadi. Ka seegi on omamoodi ime. Lepistu kooli meenutades läheb Anti ajas veelgi rohkem tagasi. Ehitati ju kool omal ajal talumeeste endi jõududega. Kunagi oli selles piirkonnas selline hulk inimesi, kes said aru, et haridus on tähtis ja ehitasid oma lastele koolimaja. Hiljem on Anti endale nii armast koolimaja külasthanud seoses Kaika ülikooliga ja ea-

Anti Allas.

kate päevakeskuse suvepäeval, mis toimus Roosikul. Ta on ka toonud Võru sõpruslinnade esindajad Roosiku kohvikusse head ja paremat mekkima.

Anti Allas: „Mulle tundub veidi müstilisena, et miski kogu aeg mind Tsooru kandi- ga seob. Kasvõi nüüd see päevakorrale tõusnud Nursipalu

harjutusväljaku teema, mis puudutab Luhametsa küla ja tuleb Roosiku küla külje alla välja. Omal ajal sõitsin lugematu arv kordi bussiga sealt läbi kooli. Buss keeras Sanna mäe otsast ära, läbis Luhametsa küla, ootas Tsoorus ära Litsmetsa küla poolt tuleva bussi ja sõitis siis edasi läbi Pulsti

küla, enne kui jõudis poole üheksaks koolimaja juurde. Kuigi Luhametsa on üldpildis kauge kant, on ometi noored hakanud seda kanti avastama ja siia elama asunud, et saada rahu ja vaikust. On väga kahju, et küla, mille on leidnud paljud inimesed Eestimaa erinevatest paikadest ja kuhu nad on oma kodud rajanud, nüüd niimoodi sundkorras võõrandama hakatakse. See teeb hinge väga haigeks.

Antslaga seoses on koolieast päris valusad mälestused, kuna see linnake seostus tollal eelkõige karmide hambaarstikülastustega. Ma ei ole elus vist kuskil mujal sellist valu tundnud kui seal. Olin siis kolmandas klassis.

Hea meel on selle üle, et minu arust on Võrumaa haldusreformist kõige paremini õnnestunud Antsla ja Urvaste ühinemine. Sel aastal olin paar päeva väljas Hauka laadal, kus kohtasin lisaks kohalikele mulke, pärnakaid, tartlasi jt. Väga võimasa laati oli. Tean ka seda, et Antsla kandis on Võrumaa parimad mullad, rasked savimullad, kus hea nisu kasvata. Kahju on ainult, et tolle aja omamoodi arhitektuuriime, Tsooru kolhoosi kontorihooned ei ole leidnud kasutust ja on praktiliselt hävinud. Olen seal isa töökabinetis isegi oöbinud.

Ühiskondliku elu vastu olen huvi tundnud lapsepõlvest saadik. Vähe on neid väikseid lapsi, kellele meeldib vaadata Aktuaalset kaamerat või mõnda debatisaadet. Mina nautisin neid. Mind huvitas ja huvitab praegugi poliitiline

diskussioon, olen alati tahtnud aru saada kuidas see ühiskond toimib.

Minu tee Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda sai alguse Kalvi Kõvast. Kalvi oli noor ja ärgas omavalitsusjuht Rõuges. Ta kutsus mind juba minu ülikooliõpingute ajal sinna arengukomisjoni liikmeks. Ta andis noortele inimestele võimaluse valla elu korraldamisel kaasa rääkida. See jättis hea mulje. Mäletan hästi kuidas tol ajal võttis vald julge, edumeelse ja noorusliku suuna – ka vanemad inimesed tundsid sellest rõõmu. Kogukond kasvas kokku ja Rõuge muutus omamoodi brändiks Eestis. Ka Ivori Padar oli tollal siinkandis väga kõva tegija. Seetõttu ühinesin ka mina selle igati mõistlikest inimestest koosneva kambaga.

Pärast ülikooli lõpetamist asusin kohe tööle Võru maavalitsusse planeeringutalituse juhina, mõne aasta pärast sai minust arenguosakonna juhataja. Kõik seal praktiseeritud tegevuste käigus saadud kogemused on omavalitsust juhtides igati marjaks ära kulunud. Üheks oma tähtsamaks saavutuseks tollest ajast loen maavalitsuses koos kolleegidega hajaasustuse veeprogrammi väljatöötamist. Tänu sellele programmile on kümned tuhandet maainimesed kogu Eestis oma veeprobleemi lahendanud. Hajaasustuse programm on Kagu-Eestisse palju raha toonud, samuti pannud paljud inimesed Võrumaale tagasi pöörduma. Paradoksaalsel kombel on sellest minu jaoks saanud ka omamoodi Kale-

vipoja mõök, mis nüüd Võru linna sissekirjutusi vähendab, sest sissekirjutus hajaasustuses on toetuse saamise üks eeltingimusi.

Minu kõige olulisemaks valimislubaduseks on lõpetada ära kaugemate piirkondade omavalitsuste nõökimine riigi poolt. Selleks ei ole vaja palju vahendeid, kuid siinsete inimeste elujärjele on kasu märkimisväärne. Võimalused kvaliteetsete teenuste pakumiseks siinkandis peavad olema võrreldavad Tallinna ja Tartu linna ümbritsevate omavalitsustega. Täna omavalitsuste rahastamissüsteem soodustab valginnastumist. See on ühiskonnale kõige kallim variant. Oluline on aga hoopis säilitada stabiilne ja elujõuline asustus üle Eesti. Seega - kui räägime Nursipalu harjutusvälja laiendamise olulisest riigikaitsele, siis peame arvestama, et samamoodi ülioluline julgeolekuküsimus on elu säilitamine kõikjal Eestis.

Kardan, et Nursipalu harjutusvälja laiendamise võib muuta Võrumaa saatust pöördumatult. Kaitseministri ja Kaitseministeeriumi senine plaanide varjamine on kuidagi kurjakuuluv. Siinsete elanike peame hoidma selja sirge ja oma eluõiguse eest võitlema. Minu sõnum on, et Võrumaa elujõulisus ei tohi saada kahjustatud. Riigikokku valituks osutudes võitlen selle eest lõpuni.

Anti Allasega vestles Kalle Nurk

Katrin Martinfeldil on kõige enam hinge peal õpetajate töömured

Katrin Martinfeld kandideerib tänavu riigikokku Eesti 200 nimekirjas. Katrin ise pole erakonna liige, aga tal on nende hulgas palju sõpru. Ja nii ta juba mitu kuug tagasi andis nõusoleku seda parteid omalt poolt kandideerimise- ga toetada.

Antsla gümnaasiumi direktor Katrin Martinfeld vaatab tulevikku murelike mõtete ja lootustega. Möödunud aasta detsembrikuu alguses oli lõplikult selge, et 1. jaanuarist ei alustata Antsla gümnaasiumi renoveerimistöodega. Ta saab väga hästi aru vallavalitsuse otsusest: kui vallal pole ikka raha seoses tänavuste hinnatõusudega renoveerimistö- tegijale rohkem maksta, tuleb koostöö lõpetada. Vallavalitsus on siiski lubanud juba lähiajal kuulutada välja uue hanke lootuses, et keegi on ikka nõus ka olemasoleva raha eest kasvõi osaliseltki töö ära tegema. Ta on koostanud kaalutletud nimekirja, millised renoveerimistööd saaks vajadusel edasi lükata järgnevasse aastatesse. Kui vald on leidnud ja otsustanud selle vähese raha kooli paigutada, siis parem midagi

kui mitte midagi.

Katrin Martinfeld: „Mul on kogu aeg hinge peal meie hariduselu ja haridussüsteem. Leian, et õpetaja töötasu pole vastavuses töömahuga. Üle tuleks vaadata töökoormus, nõuded õpetajale. Igal aastal lisab ministeerium ilma rahalise katteta ülesandeid juurde. Nii näiteks pidime Ukraina õpilased vastu võtma ja hakkama saama. Ministeeriumi ametnikud pöörasid vähe tähelepanu, kuidas me sellega paremini toime tuleksime. Nad on sisen- danud endale teadmise – küll saavad. Nad jätsid meie mureks, kust leida eesti keele õpetaja ja kust talle palka maksta. Nüüd on lisandumas riigikaitseõpetus, teadmata seejuures kust saadakse sobiv õpetaja ja kuidas selle aine õpetamine üldse toimuma hakkab. Jälle – küll te hakkama saate. Iga päev üllatab järjekordse üles- andega. Õpetaja tööaeg ei ole kummist, et muudkui lisame juurde. Tuleb mõista, et õpetaja on tavaline tööinimene ja tal peab olema võimalus tööpäeva lõpus uks kinni panna ja öelda – tööpäev on läbi. Praegu pole see võimalik. Pärast koolima-

Katrin Martinfeld.

just lahkumist võib tihti oodata suvalisel kellaajal lapsevanema helistamist, kes soovib kohest nõu ja nõuab ka vastust. Niimoodi õpetajatesse suhtumine ei tohi jätkuda. Kindlasti on praeguse töökorralduse muutmine raske, kuid aegamööda ja kindlalt tegutsedes jõuame paremuse poole. Ühes olen kindel – selle suuna muutmise- ga peab alustama, teisiti lihtsalt ei saa. Muidugi pole meil neidki õpetajaid, kes praegu vastu peavad ja tubliult töötavad. Just sooviga muuta riigikogu kaudu suhtumist hariduse andmis- ma valimistele vastu lähengi.

Eks riigikogus pea tege- lema teistegi küsimustega. Seoses sõjaga Ukrainas on teravalt päevakorda kerkinud Eesti kaitsevõime ja koos sellega Nursi harjutusvälja laiendamise teema. Mina isiklikult olen nõus loobuma ideaalsest keskkonnast. Paremini kaitstud Eesti Vabariik, kui sõda kodumaal. Saan aru, et sõdurid peavad õppima. Paljalt paberil seda teha ei saa, Nursipalu harjutusala on vaja. Harjutusvälja laiendamist ei saa võtta ainult riigikaitse seisukohalt. On ka teine pool - kohalik kogukond

ja keskkond. Ma pole rahul sellega, kuidas seda asja praegu aetakse. Kõige rohkem ärritab mind ametnike ja poliitikute korralduslik pool asjaajamis- sel. Leian, et Eesti riigil peaks küll olema juba niipalju tarkust ja oskust kommunikeerida oma plaane ja mõtteid nii, et ei traumeeriks sellega kedagi. Praegu ei saa inimesed magada ja on murest haiged. Meid on palju õpetatud inimestega suhtlema. Miks ei aeta seda asja siis mõistlikult. Tormatud on lihtsalt otse tegevusse, ilma konkreetseid plaane omamata. Mitte ainult Nursipalu, vaid ka tuulike paigaldamine, Ida- Virumaa kaevandamine peab olema enne hästi läbi mõeldud, selgitatud igatpidi riigi vajadusi. Kuuleme, kuidas kohalike vastuseisu tõttu ebaõnnestub tuuleparkide ehitamine. Vaja on leida kompromisse. Ma ei saa öelda, et lähen barrikadidele ja olen selle vastu. Ma tahaks näha arukalt läbimõeldud tegevust. Võib-olla siis ma suudan otsustada, mis on õige. Praegu ma ei tea, sest on tekkinud väga ebamäärane ja segane olukord.“

Koolijuhti küsitles Kalle Nurk

Kui tähtsal kohal on kodu, pere, tervis, eesti keel ja kultuur

Avo Kirsbaum on Antsla vallavanem aastast 2017. Avo leiab, et nii nagu Eesti Vabariigil, nii on ka Antsla vallas viimasel kümnel aastal läinud suhteliselt hästi. Järjepidevalt on tõusulainel majandus, vähenenud on tööpuudus ja palgad on tõusnud. Antsla vallas pööratakse elu paremaks muutmisele võrdelt tähelepanu nii vallakeskusele kui ka sellest kaugematele piirkondadele. Valda on püütud arendada nii, et igas valla nurgas oleks hea elada.

Viimase paari aasta kriisid on jätnud siiski oma jälje. Et püsida optimismi lainel, võib näiteks leida isegi COVIDist positiivset. Viiruse laialtleviku tõttu viibisime rohkem koduseinte vahel, mis sundis meid otsima võimalusi kaugtööks. Maainimestel kasvab tunduvalt arvutioskus. Nüüd on vaja lahendada ära kiirinterneti jõudmine igasse kodusse.

Vallas ringi sõites näen palju ilusat, eelkõige paistavad silma kordatehtud majad. Minu unistuseks on, et ka korterimajad saaksid energiasäästlikumaks. Tahaks loota, et meilgi vallas tekib korteriühistu, kes on võimeline suured paneelmajad muutma soojapidavamaks ja ümbruse korda.

Ka lastega on Antsla vallas hästi. Rõõmu teeb, et gümnaasium on jälle tõusulainel ja laste arv ületanud kuuekümnepiiri. Kooli juhtkond on teinud head tööd. Ka lapsi sünnib juurde, mistõttu sügisel avame Lusti lasteaias ühe uue rühma. Oma kogemuste põhjal aga leian, et väikelapsed peaksid saama

kodus olla kuni kolmanda eluaastani. Lapse arengule on tähtis olla pere keskel võimalikult kaua aega. Kahjuks on lapsevanemad pere sissetuleku vähenemise tõttu sunnitud lapsed juba pooleteistaastaselt lasteaiada tooma. Kui oleks minu teha, siis riigikogus olles paneksinagi veel suuremat rõhku kodule ja perele. Kuidas muuta perede elu muretumaks? Ühe võimalusena näen vanemahüvitise maksmist lapse kolmeaastaseks saamiseni.

Siiras mure on eesti rahva tervisnäitajate pärast. Inimesed võõrduvad liikumisest ja hakkavad kaalust juurde võtma. Valla poolt püüame kergliiklusteedega, terviserajaga ja spordisaaliga pöörata inimesed tagasi sportlikumale ja tervislikumale eluviisile. On ju terves kehas terve vaim. Nõnda suhtudes jääb püsima eesti rahvas.

Nii nagu minulgi, on Isamaa erakonnal tähtsal kohal inimeste kodu, pere, tervis, eesti keel ja kultuur. Minu vanem tütar on kodutütar, ise olen kaitseliitlane. Vaba ja vallalisena proovisin maitsta ka välismaal leivaraha teenimist. Koduigatus oli nii suur, et sinna kauaks ei jäänud ja ega kipu enam ka välismaale tagasi. Minus on sees midagi isamaalist. Isamaalised vaated ja tihedad sidemed Isamaa erakonna liikmetega on viinud niikaugemale, et kandideerin riigikokku. Eesmärk on toetada mõttekaaslast ja panustada võimalikult palju kohalikkudele. Soov on viia väikeste omavalitsuste problemaatikat riigi-

kokku, näiteks väikeste koolide puudulik rahastamine ja hooldekodu kohamaksu alarahastamine.

Isamaaline tunnetus ja kodu väärtustamine on minus seoses Nursipaluga tekitanud mitmesuguseid mõtteid. Tegelikult polegi sellele poliitiliselt korrektset vastust. Kes meist tahaks kodust välja minna või elada müra sees? Aga tuleb mõelda ka sellele, et edaspidigi saaksime vabalt elada oma väikeses Eestis, oma eesti- ja kultuuriruumis. Selleks on vaja meie ohtliku idanaabri suhtes tugevamat heidutusmeetodit. Et inimesed sellest paremini aru saaksid, vajavad nad rohkem informatsiooni. Nii omavalitsuste juhid kui ka valerahvas sooviksid teada, mis plaanis, miks ja millal kõik see toimuma saab, enne kui saame teha kas poolt või vastu otsuse. Selge on, et Eesti kaitsmiseks on tarvis appi liitlasvägesid ja nii meie kui nemad vajavad sobivat harjutusvälja. On ju Võrumaal senise harjutusväljaku näol juba olemas väljaehitatud ja läbiproovitud sõjaväeline harjutustaristu praeguse Nursipalu näol, pealegi paikneb Võrus meie oma Kuperjanovi väeosa. Igati loogiline samm on, et kui kusagil harjutusala laiendada, siis juba olemasolevat. Ega teise kohta tegemine valutumalt lähe! Jah, kodanikuna ei meeldi mulle Nursipalu harjutusvälja laiendamine. Kuid mis variandid on veel võimalikud, küsin?

Avo Kirsbaumiga vestelnud Kalle Nurk

Avo Kirsbaum koos perega kodutütarde vande andmise päeval. Pilt on tehtud 23. juunil 2022.

Foto: erakogu

Noorte laulu- ja tantsupeo eel

30. juunist kuni 2. juulini 2023 toimub Tallinnas XIII Noorte laulu- ja tantsupidu. Antsla vallas valmistuvad noorte laulupeole pääsemiseks Antsla gümnaasiumi mudilaskoor, poistekoor, lastekoor ja neidudekoor. Tantsupeo murul soovivad publiku ette astuda MTÜ Tantsuselts Pärliline pererühm ning väikesed ja suured võimlejad. Esimene ettelaulmine ja -tantsimine oli 29. jaanuaril, seal tantsis Pärliline pererühm liigijuht Mall Pauluse ja tema assistent Jaan Ulsti terase pilgu all. Jagati näpunäiteid, milliseid liikumisi võiks veel viimistleda ja millele tähelepanu pöörata. Teine, otsustav ettetantsimine toimub märtsikuus. Pildil Pärliline pererühm täies koosseisus koos oma juhendajaga. Pilt on tehtud 29. jaanuaril 2023.

Foto: erakogu

Laiapindse riigikaitse kõige olulisem tugisammas on rahvas ehk Eesti inimesed

Erki Savisaar

Räägitakse, et üks olulisemaid teemasid nendel valimistel on julgeolek ja toimetulek. Loomulikult on tegemist väga olulistega teemadega ning ütlesin, et kesksete teemadega nii Keskerakonna valimisplatvormis kui ka programmis. Need on teemad, mis on meil olnud kesksel kohal alates Keskerakonna loomisest. Julgeoleku küsimus on väga mitmetahuline: olgu selleks siis sotsiaalne-, toidu-, energeetiline- või majanduslikjulgeolek. Loomulikult püütakse julgeoleku küsimus suunata väga kitsalt riigikaitse võimekuse peale, kuid laiapindse riigikaitse kõige olulisem tugisammas on rahvas ehk Eesti inimesed. Rahvas ja nende kaitsetahe ükskõik kui ülekaaluka vaenlase vastu. Rahvas ja nende soov elada just siin maal ja nende reeglite järgi, mis oleme kokku leppinud.

Olen veendunud, et Keskerakond on õigel teel ning jätkan isa alustatud püüdes riiklikul tasemel seista selle eest, et meie inimestel oleks siin hea elada. Olen püüdnud leida sellest miljoni muutujaga ülesandest need mõõdikud, mis minu jaoks iseloomustavad head elu. Sisuliselt on meil ju vaja piisavas koguses taskukohast energiat, mida saame kasutada oma äranägemise järgi. Energia all ei mõtle ma mitte ainult elektrit vaid ka toasooja, kütuseid ning toitu. Kõigi nende energialiikide hinnad peavad erasikutele olema taskukohased ning ettevõtjatele konkurentsivõimelised.

Keskendudes seekord kodutarbijate vaatele, siis esmalt püüame jõuda selleni, et keskmine vanaduspension ei langeks alla 40% keskmisest palgast. Just seetõttu tuleb jätkata erakorraliste pensionitõusudega ning tõsta keskmine vanaduspension järgneva nelja aastaga üle 1000€. Samuti räägime kodaniku-palgast, kus kõigile Eesti kodanikele on garanteeritud minimaalne sissetulek ning ei ole vaja käia sotsiaaltoetusi nurumas. Kuid seda on võimalik rakendada vaid koos astmelise tulumaksuga, kus elanikkonnana jõukamad aitavad hoida seda minimaalset taset kõigile. Samas palgad sh miinimumpalk peab jõudma järgi Euroopa Liidu keskmisele. Kuna sellised suured, maailma muutvad reformid võtavad aega, siis

Erki Savisaar.

kiired lahendused, mis annaksid leevendust praeguses kiires inflatsioonis, on aktsiiside ja käibemaksu vähendamine esmatähtsaks. Samuti toetame lastega peresid nii otsetoetuste, kui ka tasuta hariduse, koolitoidu, huvihariduse ja ühistranspordiga.

Minult on tihti küsitud, kas on mõistlik kõike „tasuta“ pakkuda. Minu vastus on selgelt „jah“. Nii maksusüsteem kui ka toetuste süsteem peab olema lihtne. Kuni need kulud on pere eelarvele liigselt koormavad ning me ei suuda oma eririiki arendada tasemele, mis võimaldaks nutikalt suunata toetuse vaid neile, kes seda päriselt vajavad, on kulutõhusam toetada kõiki ning jõukamatelt võtta see toetus tagasi kõrgemate maksudega. Loomulikult on olulisel kohal ka kohalike omavalitsuste võimekuse sh tulubaasi suurendamine. Enamuse tugiteenuste korraldamine on meil antud kohalike omavalitsuste kätte ning selleks, et nad tuleksid oma ülesannetega toime, tuleb neile anda ka vajalikud vahendid ja õigused.

Rääkides elektri hinnadest, siis soodne elektrihind on võimalik vaid juhul kui meil on omal piisavas koguses soodsat elektrit tootvaid tootmisvõimsusi. Julgeoleku sei-

sukohalt on kõige parem, kui need võimekused on hajutatud üle maa erinevatesse maakondadesse, küladesse. Ideaalis võiks igal majapidamisel ja ettevõtetel olla võimekus toota nii palju energiat kui ise ära tarbib. Samas on väga keeruline tootja just sama palju kui tarbid. Näiteks kui majal on päikese paneelid siis tootmine on päeval, kui päike paistab aga tarbida soovime seda peamiselt öösel. Võrgu teenus annab võimaluse müüa päeval ajal üle toodetud elektrit ettevõtjatele, kes vajavad energiat pigem päeval ning öösel osta võrgust energiat oma tarbeks tootmisvõimsustelt, mis suudavad öösel elektrit toota. Mis puutub põlevkivist toodetud elektrisse, siis meil on neid tootmisvõimsusi vaja nii selleks, et konkureerida veelgi kallimate alternatiividega kui ka võrgu stabiilsuse hoidmiseks. Põlevkivi energeetikat on samuti võimalik muuta süsiniku neutraalseks, kuid küsimus on, kas see on majanduslikult mõistlik. Eesti Energia on võtnud eesmärgiks jõuda kliimanetraalsuse ni aastaks 2040. Süsiniku maksu me kaotada ei saa, kuni oleme ühtsel elektriturul, kuid me saame seda raha kasutada nii oma inimeste toetamiseks kui ka uute tootmisvõimsuste ehitamiseks, mida saame

kulutõhusalt kasutada ka peale aastat 2050. Elektri hinnad tulevad kindlasti alla, kui suudame hakata ehitama uusi elektrijaamu, kuid tõenäoliselt ei jõua nad kunagi sellele tasemele, kus nad olid aastal 2018 ning seda mitmel põhjusel. Esiteks, kui ehitame tuule- ja päikeseparke kusagile mujale kui Virumaa, siis tuleb arendada ka elektrivõrku. Investeeringud elektrivõrku aga suurendavad võrgutasusid, kui riiklikult ei leita teisi finantseerimise allikaid. Teiseks, hiljemalt 2025 peame hakkama ise hoidma oma elektrivõrgus sagedust ehk stabiilsust ja kvaliteeti ning sellega kaasnevad kulud, mis kajastuvad samuti elektri hinnas. Kolmandaks, nõudlus elektri järele suureneb järk-järgult ning kui tootmisvõimsuste arendus ei jõua nõudlusele järgi, siis hinnad tõusevad. Seega: kulude alla toomiseks on kõige parem investeerida võimekusse ise toota omale vajalik elekter.

Rääkides teisest suurest kuluartiklist küttest, siis seda aitab alla tuua vaid hoonete energiatõhususe suurendamine. Olgu selleks siis parem soojustus või tõhusamad kütteseadmed. Minu soovitus on omada alternatiive ehk ühest küljest võimalust kütta elektriga olgu selleks siis õhksoojuspump või maaküte, kuid omada võimalusel ka puukütte pliiti, ahju, katelt, kaminat. Neist esimene lahendus tagab mugavuse olukorras, kus elektri hind on mõistlik ning elekter olemas. Teine aga võimaluse kütta tuba soojaks ka siis, kui elektrit ei ole. Kui maja on puiduküttega, siis on ehk kõige lihtsam oma maja energiatõhusust hinnata jahutamise järgi. Loomulikult sõltub see olulisel määral välitemperatuurist. Kuid kui vaatleme keskmisi, siis võiks öelda, et peale kütte lõppemist jahtumine kraad tunnis on ikka liiga palju. Tasuks analüüsida, miks soe nii kiiresti kaob? Kraad ööpäevas on ülihea tulemus, eks see tõde võiks olla seal vahel, kuid energiatõhusale majale peaks piisama kui kütta ahju kord päevas.

Eesti vajab, et riigi juhtimisel tehtaks julgeid otsuseid inimeste heaks, et elu läheks paremaks ning ei tekkiks soovi minna õnne otsima mõnel teisel maal sest just Eestis, Kagu-Eestis on kõige parem elada.

Nursipalu mets võetakse maha

Võrukestele ja nende toetajatele, kes ei poolda ilma planeeringuta ja polügooni laiendamise mõju uuringuta Nursipalu harjutusvälja laiendamist, püütakse selgeks teha, et kaitseväärt kasutusse jäävas metsas elutegevus isegi paraneb. Metsa kasutatavat ka müratõkkena. 22. jaanuaril tulid ilmsiks esimesed märgid, kuidas riik tegelikult suhtub Võrumaa vaiksesse ja loodusrikkasse keskkonda. Riigimetsa Majandamise Keskus kiirustas enne metsade üleminekut kaitseväärt metsade mahavõtmisega. Lükka külas ja Kaku küla Pugõstu poolt veeti meeletus koguses palki välja. Pilt on tehtud 22. jaanuaril 2023.

Foto: Rõuge valla elaniku erakogu

Kaspar Kurve tunnetab maal elades selgemini maailmavaatelisi probleeme kui linnas elades

Kaspar Kurve on Antsla valla kultuurijuht olnud viimased kaks aastat. Esimesel aastal töötas ta Antsla Kultuuri- ja Spordikeskuse juhatajana, viies samal ajal läbi kultuuri-reformi. Alates 1. jaanuarist 2022, mil valla kolm kultuuriasutust viidi ühtse juhtimise alla, sai temast Antsla Kultuurikeskuse juht.

Aasta jooksul tehti kolmes majas kokku 110 üritust 8 500 osalejaga. Selle tulemiga on Kaspar igati rahul. Ta leiab, et neil on hea meeskonnatunnetus, omavahel saadakse hästi läbi. Kollektiiv on ühtne ja tegutsemistahet täis. Kuna Kaspari teab, et erasektori panus kultuuriürituste korraldamisel on praktiliselt olematu, sest kogu koormus lasub ainult Uue-Antsla ja Tsooru rahvamaja ning Antsla Kultuurikeskuse õlul, siis võtab ta oma tööd suure vastutusega. Ta püüab leida võimalikult palju eriilmelisi üritusi erinevatele kõigile huvigruppidele. Ta tunnistab, et mõnda üritust saab uuel aastal veelgi paremini teha. Kokkuvõttes on ta rahul esimese aastaga, mil valla kolm kultuuriasutust ühise prog-

rammi järgi tegutsesid.

Kaspar Kurve kandideerib riigikokku Eestimaa Roheliste erakonna nimekirjas.

Kaspar Kurve: „Peale gümnaasiumi lõpetamist õppisin ja töötasin mõned aastad välismaal. Poliitika on mind kogu aeg huvitanud, sellest ka valik õppida politoloogiat. Ka Euroopa Parlamendis veedetud tööaastad olid üht-kui teistpidi seotud poliitikaga. Kusagil 2016. aastal sain aru, et noorus on läbi ja et on aeg Eestisse tagasi kolida. Mul oli kindel soov Eestisse naastes siduda end mõne erakonnaga. Olen kogu aeg olnud vasakpoolse hoiakuga. Tutvudes erakondade programmidega, tekkis suurem tõmme Eestimaa Roheliste poole. Lääne-Euroopas töötades oli mul palju sõpru just roheliste seas, keskkond ja selle probleemid on mind alati huvitanud. Mõtlesin, et huvitav, miks Eesti rohelised nii nõrgad on. Liitumine Eestimaa Rohelistega tundus olevat põnev väljakutse. Nägin erakonda kui sisulist toorikut, mida peaks kõvasti lihvimata. Ja miks mitte sellesse mõtteviisi sisse tuua enda pa-

nust? Mäletan väga hästi üht augustikuu päeva, kui läksin isiklikult Roheliste Erakonna liikmeks astumise avaldust üle andma. See aga ei õnnestunud, sest kontori uks oli keskpäeval suletud. Sain teada, et neil pole ühtegi palgalist töötajat. Teisel korral see õnnestus. Mõistsin, et partei töö kulgeb n-ö põlve otsas tegemisega.

Paari esimese aasta suurema osa vabast ajast panustasin erakonna ülesehitamisse. Hiljem hakkasin mõistma, et mulle see linnamehe elu ja keskkond ikkagi ei sobi. Kasutasin võimalust kolida Antsla valda Ähijärve külla. Maal elades pole minu poliitiline maailmavaade muutunud, kuid tajun isiklikult tunduvalt rohkem keskkonnaprobleeme kui linnas elades. Siinne üllatavalt kiire elutempo ja Antsla kui keskusega kauge vahemaa on andnud üha vähem võimalusi osalemiseks ühistel kokkusaamistel, juhataste koosolekutel. Ühesõnaga – olen suurest parteipoliitikast eemaldunud. Riigikokku kandideerin lugupidamisest Roheliste Erakonna vastu. Mulle meeldib roheline maailmavaade, ma usun selles-

se, ma tahan, et me saaksime kunagi ka riigipoolse rahastuse.

Riigikogus jään kindlaks astmelisele tulumaksule, üle peaks vaatama ka maksusüsteemi. Meie elu häbiplekk on elamine Euroopas kõrgrte suhtelise vaesuse näitajatega. Ühiskonnas, kus 25 protsenti elanikkonnast saab kuni 600 eurot kuus on minu jaoks vastuvõetamatu. Kui teenid rohkem, tulebki makse rohkem maksta, nõnda toimitakse igas mõistlikus demokraatias. Sellega aitame neid, kes endaga nii hästi hakkama ei saa. Minu jaoks on see täiesti elementaarne. Teine, millele riigikogus tähelepanu pööran, on keskkonnapoliitika. Keskkonnapoliitika on palju laiem teema kui mets ja selle raiumine.

Ja lõpetuseks – Nursipalu toob minus esile pettumuse, kurbuse, võimetuse tunde. On selline tunne, et sinust on teadlikult üle sõidetud. Ja ongi arvestatud, et normoodi teha ja käituda on normaalne. Väga negatiivsed tunded haaravad mind. Kui sellesse Nursipalu teemasse oleks kaasatud teised eksperdid, ma võib-olla

Kaspar Kurve.

mõtteleks teistmoodi. Isiklikult tasandil ma nagunii ei poolda seda harjutusvälja laiendust, aga samas annan endale aru, et ma ei ole ka kaitsepoliitika ekspert. Võib-olla meil tõesti ei ole muud varianti. Aga nii, nagu

seada tahetakse praegu teha, on minu jaoks täiesti vastuvõetamatu. Järjekordselt häbi Eesti Vabariigile!”

Kaspar Kurvega kohtus Kalle Nurk

Tänavu saab täis 35 aastat Rahvarinde tekkest

Kalle Nurk

1987. aastal ilmus Tartu ajalehes Edasi Siim Kallase, Tiit Made, Mikk Titma ja Edgar Savisaare ettepanek viia Eesti NSV täielikule isemajandamisele. Eesti kuulus tollal Nõukogude Liidu koosseisu, selle viitesteist liiduvabariiki juhiti Moskvast. Nelja mehe ettepanek oli julge väljaütlemine. Seeme oli mulda pandud ja 1988. aasta alguseks võitlus isemajandava Eesti (IME) eest tõusnud kõrgpunktini.

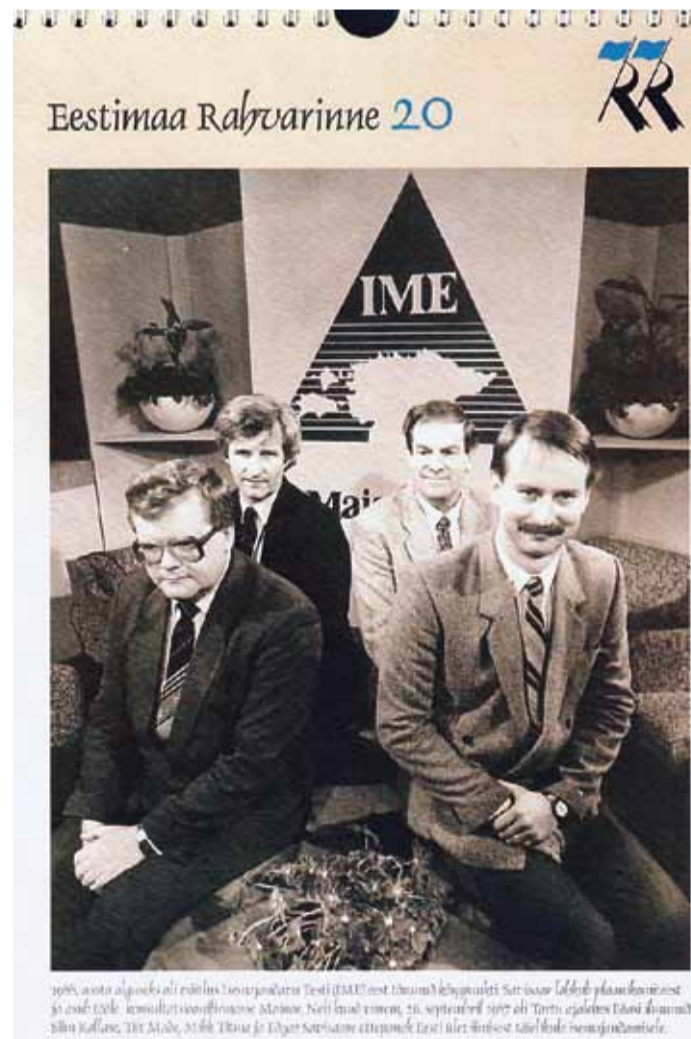
Edgar Savisaar lahkus plaanikomiteest ja asub tööle konsultatsioonifirmasse Mainor. 2. veebruaril tähistatakse Tartu rahu 68. aastapäeva. Kommunistliku partei juhid ja KGB valmistasid tõsiselt rahva meeleavaldust laiali ajama, sest miilitsate varustuses olid kilbid ja rahva ründamiseks väljaõpetatud sõrad. Esimest korda pärast sõda tähistasid eestlased 24. veebruaril Eesti Vabariigi sünnipäeva. Toimus rahvaalgatuslik meeleavaldus Tallinnas Tammsaare ausamba juures. Samal aastal süüdati esimest korda ka küünlad 1949. aasta märtsiküüditamise ohvrite mälestuseks ja 9. märtsil mäletamiseks Tallinna märtsipommitamist (9. märts 1944). Maikuu 1988 moodustati Rahvarinde Ajutine Algatuskeskus, mille liikmed olid: Aadu Must, Andre Tarand, Arvo Junti, Edgar Savisaar, Hagi Šein, Hardo Aas-

mäe, Heinz Valk, Illar Hallaste, Ignar Fjuk, Ivar Raig, Marju Lauristin, Merike Pinn, Peeter Vihalemm, Rein Ruutsoo, Rein Veidemann, Rostalt Gerndorf, Siim Kallas, Vello Saatpalu, Viktor Palm, Vilja Laanaru ja Ülo Vooglaid.

16. novembril 1988 võtab Ülemnõukogu vastu suveräänsusdeklaratsiooni, millest saab alguse taassünnipäev. Sellest omakorda algab suveräänsusdeklaratsioonide võidukäik ja NSV Liidu lagunemine.

Kakskümmend aastat hiljem kirjutas Rahvarinde kalendris **Mati Hint:** „Rahvarinde päris algusega 1988. aasta varakevadepäevad olid kaasas vähesed. Ja eriti palju polnud ka neid, kes kohe teadsid, mida Rahvarindest arvata. Siis tuli suvi ja suvega koos öölaulupeod ja Laulev Revolutsioon. Selle ajaga muutus Eesti sini-must-valgeks. Hilissuveks olid Rahvarinne ja Laulev Revolutsioon juba läbi põimunud ning pool aastat pärast algust oli Rahvarinne peaaegu kõikjal. Siis juba teati ka, mida Rahvarindest arvata: mida julgeb nõuda, mida julgeb ütelda, mida mõelda. 1988. aasta teisel poolel kangutati vabaduse piirid avaramaks ja aksamaks.

Rahvarinde aeg oli ideaalide aeg, ja mitte ainult Rahvarinde aeg. Kogu palju kurjust üle elanud eesti ühiskond muutus tol äreval lootuse ajal paremaks ja leplikumaks. Eesti kohal hõl-

2008. aastaks anti välja Rahvarinde 20. aastapäevale pühendatud kalender. Selles on rikkalikult pilte Rahvarinde tegevusest. Pildil esireas vasakult Edgar Savisaar, tema kõrval Siim Kallas. Tagareas Mikk Titma ja Tiit Made.

jus rahvusühtsuse vaim. Siis me veel ei teadnud, et peagi ilmuvad välja need, kellele vaba Eesti

on ainult isikliku majandusliku või poliitilise võimu haaramise äriprojekt. Veel vähem oskasime

karta, et omakasul õnnestub nii kiiresti pöörata kogu avalik elu Eestis oma usku. Me uskusime, et me pole orjad, vaid vabadusvõitlejad, me ei teadnud, et ka orjade hulgas on alati neid, kes ei taha saada vabaks, vaid ise hakata orjapidajaks. Me ei ole arvanud, et inimesi hakatakse nii karmilt liigitama selle põhjal, kui palju õiguse järgi rahvale kuuluvast võimust ja varast keegi endale kahmab. Me uskusime, et meiega ei lähe nii, nagu mujal on teistega läinud.

Et meil oli selline aeg ja selline usk, et see teeb meile au, ja kes tohiks meile pahaks panna, et tagant järel vaateski on see ilus aeg ja õilis usk. Rahvarinde algusaegade idealismist on järel nii vähe, et ideaalidest ei tihata enam rääkida. Nüüd loetakse ainult võim ja raha ja nende liit. Kartulikoore söömise juttu võivad naerda iseseisvas Eestis kodutuks jäetudki.

Ometi elame Rahvarinde aja ideaalidest veel praegugi, ise häbenedes seda tunnustada. Kas pole need laulva revolutsiooni aastate laste sündide suured aastakäigud, mis meid veel tükk aega hinges hoiavad? Selle järel tuleb aga külm hingus: üha rohkem raha ja uhkeid autosid, üha vähem lapsi ja lastetube, üha suurem edu ja üha vähem hoolimist. Elame möödasaaduihiskonnas. Kui keegi peaks küsima, mis aitaks meid meiene tehtud edu ja häda ringist välja südamlikumasse maailma,

siis on vastus lihtne: tagasipöördumine, nii palju kui vähegi võimalik, ideaalidesse uskumise juurde. Otsitakse ju Eestile eesmärki, aga ei otsita sealt, kuhu see kaotati. Eesti eesmärk pole kunagi kuhugi kadunud olnud, seda on ainult korduvalt kinni kaetud võltsesmärkidega, mis pole üldse olnud Eesti asi. Eesti asi on eesti kultuur, eesti rahvas ja eesti riik, nii iseseisvalt kui vähegi võimalik.

On aeg hakata häbenemata meenutama neid ideaale, mida koos Rahvarindegaga kakskümmend aastat tagasi jagas peaaegu kogu Eesti ühiskond. Enne kui on hilja. Mõnes asjas ongi juba hilja: sündimata lapsi ei saa asendada rahaga, ideaalidega kauplemist on raske pidada poliitiliseks tarkuseks, hävitatud hiepuud ja paemüürid võivad kaasa tuua põlastuse, mida ei saa heastada.

Rahvarinne oli rahva oma. Ka Rahvarinde ajalugu peaks olema rahva oma. Me ei tohiks olla meistrid oma ajaloo unustamises või valikulises mäletamises. Kui me unustame Rahvarinde minevikku, siis on raske loota tulevikku ka kunagistele Rahvarinde ideaalidele. Jäägu lootus!“ (Tekst Eestimaa Rahvarinde Kalendrist, 2008)

Nüüd, pärast kolmekümne viie aasta möödumist Rahvarinde asutamisel leame ikka veel Mati Hiniti ülalolevast kirjutisest tänapäeva elule sarnaseid probleeme.

Liina Kersnal on hell süda

Liina Kersna kandideerib taas meie riigikokku. Oma tegevust lõpetavas riigikogus ei saanud ta täit aega töötada, sest pidi vahepeal ühe aasta olema haridus- ja teadusministri ametikohal. Liina esindab riigikogus Võrumaa valijaid. Ka perekondlikult on ta väga lähedalt seotud Kagu-Eestiga, sest tema abikaasa Vahur on üles kasvanud Antslas. Praegu on perel suvekodu suitsusauna ja vana aidaga Antsla lähedal, kavatsetav Nursipalu harjutusväli ulatub peaaegu nende suveelamisse mäenuki taha. Järgnevas on toodud lugeja ette Külalehe intervjuu Liinaga.

Seitse aastat ja seitse kuud koos peaministriga

Poliitikutööd alustasin meedianõunikuna ja lõpetasin peaministri büroo juhatajana. Mul oli peaministriga väga hea klapp. Nägin pikki aastaid, kuidas Andrus Ansip juhtis nii erakonda kui ka valitsust. Nägin ka kõiki meie ning nende inimesi väga lähedalt. Sel ajal kui ma Stenbocki majas töötasin, oli meie väikeses Eestis väga suur majanduslangus, oli vaja teha väga raskeid otsuseid. See, kuidas erinevad erakonnad käituvad, oli väga õpet-

lik just kriisiolukorras. Minu Stenbocki majas töötamise ajal oli suursündmuseks liitumine eurotsooniga.

Kogemuse pinnalt mulle meeldis Reformierakonna poliitika ja see, kuidas nad seda ellu viivad. Minu jaoks on tähtsad isikuvabadus, et seda meil jätkuks, et ise saab otsustada ja teha oma valikuid. Meeldib ka sotsiaalpoliitika Reformierakonna toetus eelkõige neile, kes päriselt abi vajavad. Reformierakond ei toeta selliseid ühetaolisi raha jagamise toetusmehhanisme. Me eeldame, et inimesed saavad üldiselt ise hakkama ja toetama peab neid, kes päriselt abi vajavad. Mõistan, et riigi majandamine on keeruline, kuid tuvastada, kes ikkagi saab endaga hakkama ja kes ei saa, peaks olema kõigile erakondadele jõukohane. Kokku olin peaminister Andrus Ansipi meeskonnas ametis seitse aastat ja seitse kuud.

Riigikogus hoiaksin silma peal meie hariduselul

Kui mulle antaks riigikogus ainootsustusõigus, vaataksin kindlasti üle ja muudaksin haridusvaldkonna haridustöötajate töötingimusi. Õpetajate miinimumpalk peaks olema

vähemalt 120 protsenti riigi keskmisest ja et koolidel oleks võimalik õpetajate palkasid diferentseerida vähemalt 25 protsendi ulatuses. Ma kindlasti suunaksin tugiteenustesse rohkem raha, et kõik lapsed, kes abi vajavad, saaksid abi ja võimalikult kodu lähedalt. See- ga, kui saaksin ainuisikuliselt otsustada, siis haridusvaldkonnas lähemalt rohkem raha inimestesse ja vähem betooni.

Nursipalu asjus on suur läbirääkimiste aeg alles ees

Mul on kohutavalt kahju pealt vaadata Nursipalu teema käsitlest Võrumaal ja meedias. Mul on valus teada, et Venemaa alustas Ukrainas sõda, kus sõjas tänaseks on surnud üle 500. lapse, kus valimatult pommitatakse inimeste kodusid, kooli, lasteaedu, haiglaid. Ja mul on kohutavalt kahju, et see, kes Ukrainas sõda peab, on meie naaberriik. Siinsamas niioelda üle metsa on Venemaa, kes Ukrainas lapsi ja inimesi valimatult tapab. See on nüüd saanud tõsiasjaks, millises olukorras me elame ja peame hakkama saama. Kõik erakonnad pooldavad kaitsevõimekuse suurendamise vajadust. Kõik erakonnad ütlevad, et vähemalt 3 protsenti sisemajandamise

kogutoodangust peab minema kaitsekuludesse. See lubab suuremaid investeeringuid kaitse- sse, see tähendab ka rohkem liitlasi Eestisse.

Et Venemaal ei tuleks pähegi Eestit rünnata, korrata samasugust vägivalda nagu teeb Ukrainas. Aga see tähendab ühtlasi ka seda, et on vaja harjutada sõjaks. Suuremaid masinad vajavad ka suuremaid harjutusalasid. Tapa keskpõlügenil harjutatakse iga päev, Nursipalus peaaegu iga päev. Seda on vähe. Uues olukorras me peame leidma lahendusi harjutusvõimaluse suurendamiseks. Peame leidma tee, kuidas tekkinud uus ohtlik olukord lahendada. Täna ei ole Nursipalu kohta veel midagi otsustatud, sest praegu kaitseinvesteeringute keskus peab alles läbirääkimisi inimestega ja kohalike omavalitsuse juhtidega. Vaatame, kuidas kulgevad läbirääkimised koduomanikega, millised saavad olema müra leevendusmeetmed, milliseid müra vähendamise vahendid pakutakse kohalikele omavalitsustele. Ees ootab suur läbirääkimiste aeg. Ja ikkagi on mul väga kurb seda kõike vaadata.

Vestluse Liina Kersnaga pani kirja Kalle Nurk

Liina Kersna, seljas Urvaste kihelkonna seelik, seisab suvekodus aida taustal. Foto on tehtud 11. juunil 2022.

Foto: erakogu

Mati Kuklase valis volikokku valla rahvas, mitte kaitseministeerium

Mati Kuklase tihedamad sidemed Antsla piirkonnaga ulatuvad kolhoosidevahelises ehituskontoris (KEK) töötamise aegadesse. Keskkooli ajast meenub talle Antslast pärit pruut, kellega ta kohtus suvepäevadel. Nüüd viib ta siinkandis põgusalt: hauka laat, mõned peod. Rohkem teavet Antslast saab vallajuhtidega ühise lauataga istudes.

Mati Kuklase konservatiivsed vaated ulatuvad vanavanaisani. Tema vanavanaisa ostis Viitina mõisniku käest ligikaudu 200 hektarit maad. Olles Viitina vallavanem, ostis vanavanaisa 1913. aastal Riias oma rahade eest kohalikule puhkpilioskestrile instrumendid. Vanaisa ja isa olid suurtaunilised, kes pidid koos teiste küüditanutega läbi elama Siberi põrgu. Matit kasvatati hoidma Eestit kui kodumaad ja selle kultuuri. Oma pikal eluteel on ta 32 aastat juhtinud suuretegevuste, suhelnud välisfirmadega.

Mitmete tegurite kokkusattumisel liitus ta mõned aastat tagasi Eesti Konservatiivse Rahvaerakonnaga. Kandideerides Rõuge vallavolikokku, andisid rõugelased temale kõige enam toetushääli. Volinikud usaldasid tema kätte valla võimukepi – juhtida vallavolikogu tööd. Selles valdkonnas puudusid Matil eelnevad kogemused.

Mati Kuklane: „Minule

tuli üllatusena osutada valituks volikogu esimeheks. Olin vähe kohaliku eluga kursis. Kurssiviimine võttis aega kuni kolm kuud. Kasuks tuli suured suhtlemisalased kogemused. Ettevõtet juhtides oskasin orienteeruda ka raamatupidamises. Kui vallavalitsus tuli välja 2022. aasta valla eelarvega, ütlesin: „Kulla inimesed, mis te siia kokku olete kirjutanud. See on ju kõik pluhv. Kui mina oleksin neid numbreid kokku löönud, ei oleks teil novembris-detsembris enam palgaraha maksta.“ Eelarve võeti vastu ja nii ka tegelikult läkski. Mõõdunud aastal vallal novembrikuul palgaraha ei jagunud. Pidime laenu võtma, et palka maksta. Detsembrikuu palk maksti välja Krabi kooli müügirahast. Ka riik on meid aidanud tasandusfondi ettemaksmisega. Näen, kui ebamajanduslikult on vallas asjaajamist esineb meie riigis ja ka mujal valdades: väga lihtsalt pillutakse miljoneid tuulde. Lihtne on tuua viimase aja näitena Paldiski LNG terminali ehitamine. Ehitus läks maksma 52 miljonit. Kellele? Tuleb välja, et laeva sinna ei tulegi! Järgmised 35 miljonit paigutatakse sel aastal Nursipalu harjutusvälja laienduse. Eesti on nii väike, meil on juba seitse põlügeni. Kas siis tõesti on siis nii väga vaja osaliselt hävitada Antsla, Võru ja Rõuge valla infrastruktuuri.

Mati Kuklane.

Olen praegu sunnitud seisma ka Antsla ja Võru valla rahva eest, sest need vallad pole oma seisukohta välja öelnud. Rõuge vallavolinikud on 100 protsenti ühte meelt, et riik ei tohi

nõnda vallasse ja kohalikku ellu suhtuda.

Riigikokku pääsedes soovingi ära hoida neid rumalusi. Rohkem tuleb nägu pöörata ääremade poole. Meie oleme

lõppkokkuvõttes kõige suuremad kannatajad. Olen Kagu-Eesti rahastamist vaadanud kriitilise pilguga, tasandusfondid pole viimase kümne aasta jooksul muutunud. Me koolitame lapsi, maksame lasteaiaid kinni, suureks kasvades lähevad paljud Tartu ja Tallinna. Nad on seal maksumaksjad, meile jääb ainult nende koolitamise rõõm. Tasandusfond peaks kasvama vastavalt inflatsioonile. Minu põhiülesandeks riigikogus saabki võitlus ääremaa eest ja ääremaastumise vastu. Meie valimisringkond kannatab selle all kõige rohkem.

Üldiselt olen kannatlik inimene ja annan endale aru, et riiki on vaja kaitsta, las paugutavad, elan üle. Elan harjutusväljakust nelja kilomeetri kaugusel. Vallavolikogu esimehena pean ma andma nõusoleku paugutamiseks. Olen öelnud, et Eesti sõdurid peavad harjutama. Aga see, mida ma nägin sügisel esimesel kohtumisel kaitseministeeriumis, oli mulle nagu väik selgest taevast. Ma polnud selleks valmis. Jumal küll, mida nad siin kõik korda saavad!? Mulle ei ole seni ajani suudetud selgeks teha, miks on Eesti kaitsevägele vaja sõjaväelinnakut ja suuremat harjutusväljakut. Killuke si kokku lappides: 1000-2000 NATO sõdurit, tankid, suurtükid, remondibaas jne. Saan aru, et tegelikult tuleb siia NATO sõjaväebaas. Olen öelnud, ni-

metage asju õigete nimedega. Ja arvestama peab sel juhul hoopis teiste tagajärgedega. Aga sellest rahvale ei räägita. Minuga võtsid ühendust oma valla inimesed, et nad on praegu need paugud ära kannatanud, aga mis edasi saab. Olen sõjaväes käinud mees ja tean, et üks haubitsa pauk on kordades tugevam kui miinipilduja pauk, mida senini oleme kuulnud. Ja kogu see õhu saastatus, kui hakatakse tihti tulistama. Kuhu see läheb? Iga pauk lasseb suure tossupilve õhku. Meie vallaga aga mingit koostööd teha ei taheta. Kahjuks ka Antsla vald ja Võru vald ei ole meid veel toetanud. Me siiski sooviksime, et ka nemad võtaksid mingisugusegi seisukoha põlügeni suhtes.

Aga nad on seni ennast sellest mööda libistanud. Kahe vallajuhi selline käitumine tuleneb erakondlikust kuuluvusest. Nad ei saa oma isandate kätt hammustada. Ütlen otse välja, et sinna see koer ongi maetud. Samas on teil seal tubli roheliste saadik Kaspar Kurve, kes lööb kõvasti lärmi, aga ta on üks ja tulemit ei saavuta. Olen endale oma positsiooni poliitikas väga täpselt selgeks teinud: teha tuleb seda ja seista nende eest, kes on mind sellesse ametisse valinud. Volikogusse valis mind Rõuge valla rahvas, mitte kaitseministeerium.”

Mati Kuklase mõtted pani kirja Kalle Nurk

Ilma tööta ei tule midagi

Põim Kama

Muutunud aeg nõuab, et me kõik teeksime rohkem, annaksime rohkem, ehitaksime ise ja oma kätega seda tulevikku, mida peame heaks ja õigeks.

Olen Antsla vallaga olnud seotud kogu elu, lapsepõlv möödus Ähijärve külas ning tänaseks olen ringiga kodupaika tagasi jõudnud. Olen näinud seda kanti muutumas, alates nõukogude aja lõpu tühjenemisest ja inimeste lahkumisest, võsastunud põldudest ja okastraatadest, kuni tänase päevani, mil järjest enam talusid on leidnud töökad ja hoolsad peremehed-perenaised, kes ümbrust uueks loovad.

Tulin linnast ära kümme aastat tagasi, soetasin mahajäetud talukoha Lüllemäe lähedale ning olen seal sellest ajast saati pidevalt korda loonud, taastanud ja ehitanud. Tean, et maal ei tule midagi ilma tööta, aga see on töö, mille puhul näed tulemust ja võid tunda uhkust.

Mu amet viib mind sageli Tallinnasse ning seal erinevate poliitikutega suheldes näen tihti peale, et nad ei mõista meie elulaadi siin Kagu-Eestis. Seda, miks on oluline, et elu oleks elamist väärt igal pool Eestis. Tallinnast vaadates oleme liiga kaugel, meie hääli ei kosta pealinna. Ilmselt on see põhjuseks, miks regio-

naalareng ja maapiirkonnad on riigijuhtimise seisukohalt aastakümneteks unarusse jäetud. See tõi kaasa elanike vaesumise ja väljarände, samuti paigale jääjate pettumuse ja rahulolematuse.

Seepärast usun, et elanike vaesus ja võimaluste puudus oma elujärje parandamiseks, on suurim probleem ja väljakutse, millega Eesti riik peab tegelema, et püsida ja olla edukas. Vaesust ei saa ravida toetustega, vaid inimestele võimaluste loomisega. Kõigile raha peo peale ladumine ei ole lahendus, see raha saab kiiresti otsa ning siis ootab tühi pihk jälle täitmist.

Vaesuse ravimiseks tuleb jõukust juurde luua. Sihitu ja valimatult kõikidele toetuste jagamine, nagu viimasel aastal on mitu korda juhtunud, teeb kokkuvõttes meid kõiki vaesemaks. Esiteks tõstab rahakülv hindu, seda võime iga kord toidupoodi külastades näha ja tunda. Teiseks kasvab Eesti riigivõlg ja peagi pole seda võimalik teenindada muud moodi kui tõstes makse. See aga tähendab, et igapäevast elu, nii palgatöötajal kui väikeettevõtjal jääb isiklikku rahakotti vähem raha. Kolmandaks tähendab raha kõikidele laiali jagamine, et vähem jätkub neile, kes päriselt abi vajavad. Ja neid on meil palju.

Parempoolsed on täna ainus erakond, kes sellest aru

Põim Kama.

saab ja julgeb ka välja öelda. Seepärast andsin nõusoleku olla nende kandidaat Kagu-Eestis. Parempoolsed on uus erakond, meie ridades ei leidu

pea ühtegi elukutselist poliitikut. Tuleme teistelt eluvaladelt, kes ettevõtlusest, kes teadusest, kes haridusest või kultuurivallast. Keegi meist ei aja taga

sooja kohta riigikogus, tegeleme poliitikaga, sest tunneme, et seda on vaja. Näeme vajadust muutuseks ning selleks, et poliitikasse jõuaksid uued inimesed, kes toovad kaasa oma valdkonnas kogutud teadmised ja kontakti tegeliku eluga, nii nagu seda Eestimaa erinevates paikades elatakse.

Parempoolsed on võtnud oma loosungiks „Mõistuse hääli“, sest just mõistusest ja mõistlikkusest näeme riigijuhtimise juures kõige suuremat puudust. Valimatult jagavad erakonnad üksteise võidu lubadusi, toetusi, tasuta asju ja teenuseid. Kust need tulevad, ei tea, mis saab homme, ei huvita. Hääle eest, mida iganes. Olgu välja öeldud, et suurem osa teiste erakondade ilusatest lubadustest ei täitu. Need on lihtsalt peibutamiseks. Seepärast tasub valida mitte lubadusi, vaid maailmavaadet ja kandidaati, keda usaldada.

Kagu-Eestist kandideerib Parempoolsete ridades koos minuga näiteks Rebasemõisa festivali korraldaja ja laulja Liina Tsimmer ehk Linalakk ning ettevõtlik Värska kaupmees Margus Karro, kes koroonaaajal toidukaupade kojuveo käivitas ning sellega aasta ettevõtja tiitli pälvis. Meie juured on siin, me elame ja töötame siin ning teame seeläbi hästi, mida Kagu-Eesti vajab.

Mina usun, et riigi ülesanne on luua soodne kesk-

kond, kus inimesed ise endaga hästi hakkama saavad ja uut väärtust juurde loovad. See tähendab tugevat majandust, hästitasuvaid töökohti, head haridust, korras taristut ja kiireid ühendusi ning seda, et asjaajamine nii omavalitsuse kui riigiga on kiire ja lihtne. Kohalikul tasandil on oluline remontida omavalitsuste rahakott, et suurem protsent kohapeal teenitud tulust jõuaks tulumaksu näol omavalitsuste eelarvetesse. Samuti peab omavalitsustel, nii ka Antsla vallal, olema suurem õigus ja vabadus otsustada kohalikke küsimusi kohapeal.

Lõpetuseks mõni sõna Nursipalust. Kohaliku elanikuna on harjutusväljaku laiendamise ümber toimuvat valus vaadata. Inimeste kodudest ilma jätmine peaks olema küll kõige viimane ja äärmuslikum abinõu. Samas ma ei näe, et riigi otsus oleks tagasipööratav – Nursipalu laiendamine juhtub ilmselt nii või teisiti. Küsimus on kuidas ja millistel tingimustel. Näen, et inimesed seisavad oma õiguste eest tugevalt ja häälekalt, nii peabki. Riik ei tohi teha tagasijaotsuseid ja koduomanikke fakti ette panna, vaid pidama avatud ja sisukaid läbirääkimisi, mille tulemusena saab iga mõjutatud inimene, pere ja ettevõtte parima võimaliku lahenduse.

Rainer Kuuba pakub välja lahenduse, kuidas karjapoiss Taavet saaks jagu suurest Koljatist

Seoses Nursipalu harjutusväljaku laiendamisega tekkinud erimeelsustega külastas 18. jaanuaril president Alar Karis Võrumaad, et saada parem ülevaade kohapeal toimuvast. Üks kohtumistest toimus Võru Instituudis, kus osalesid MTÜ Meie Nursipalu esindajad. Üks MTÜ Meie Nursipalu esindajatest kiitis Võru Instituudi direktor Rainer Kuuba sõnavõttu. Et Rainer Kuuba väljaütlemine väikesest ringist suurematesse avarustesse jõuaks, oli Rainer nõus 24. jaanuaril Külalehe toimetusele veel kord presidendile räägitut lugu kordama. Raineri lugu on võru keelest ümber pandud eesti keelde.

Rainer Kuuba: „Presidendiga kohtudes tuletasin talle meelde piiblist pärinevat Taaveti ja Koljati lugu. Palusin ette kujutada, milliseks oleks Taaveti ja Koljati lahing kujunenud sel juhul, kui karjapoiss Taavet oleks otsustanud mõelda nagu Koljat ja võidelda Koljatiga samal moel nagu Koljat tahtis võidelda? Küsisin Eesti riigikaitse kõrgeimalt juhilt, kas meie kaitsevõime praegused kavandajad ja arendajad mõtleavad nagu Koljat või nagu Taavet?

Leian, et ainuke võimalus

„Olõ Vana-Roosa miis ja plaanitu lagjandus küünis 9 km kavvusõlõ mu vanaesä ostõtust majast“ – nõnda tutvustab Rainer Kuuba pilti, kus ta seisab kodumetsas. Foto on tehtud 22. septembril 2018. Foto: Ain Alvela

meil alles jääda on mõelda nagu Taavet. Kui me mõtleme nagu

Koljat, siis päris Koljatile (Venemaale) me jääme alla. Võidurel-

vastumises jääb Eesti Venemaal le igal juhul alla. Me võime küll

kõrvalt abi saada ja loodetavasti saamegi, kuid Eesti mõõtmeid

me muuta ei saa. Möödunud aasta märtsis, kui Ukrainas sõda juba kuu aega käinud, rääkis Vikerraadios Afganistani kogemusega sõjaväkirurg dr Tiit Meren, et me peame endale teadvustama Ukraina ja Eesti mastapide erinevust: Eesti on sedavõrd väike, et kaasaegse sõja puhkedes on kogu meie riigi territoorium korruga löögi all ja naljaga pooleks öeldes jääb rinde ja tagala vahele ainult paarsada meetrit. Päris sõja korral sellist võimalust, et Eestis oleks rindest piisavalt kaugel suhteliselt rahulik tagala, kus laskemoona, tehnikat, varustust jms hoida ning kaitsevõime ette valmistada jne, seda meil olema ei saa. Ainuke võimalus on see, et kõike tuleb maksimaalselt hajutada. Suurt sihtmärki on lihtsam tabada kui väikest, suure sihtmärgi tabamisel on kahjud suuremad kui väikesel sihtmärgi tabamisel, väikeste ladude tihe võrgustik tagab parema varustuse kui üksikud suured laod jne.

Võrokesed on oma kodukandi suured patrioidid. Suur osa võrokesest on oma kodukandiga seotud juba mitmeid põlvkondi.

(Järgneb lk 10)

Rainer Kuuba pakub välja lahenduse, kuidas karjapoiss Taavet saaks jagu suurest Koljatist

(Algus lk 9)

Need, kes on tahtnud ära minna kergema elu peale või on mingitel põhjustel pidanud ära minema, need on ammu ära läinud. Kes on jäänud, need on jäänud selle pärast, et pole tahtnud kodust ära minna ja on valmis ka raskustega toime tulema. Tegelikult on Eesti kaitseväge vaja Võrumaale allesjäänud inimesi. Kohalikud elanikud teavad, kus asuvad näiteks salvkaevud, kust saab ilma elektrita puhast joogivett. Salvkaevu vesi on joodav ainult siis kui kaev on kasutusel. Kui talu tühjak jääb ja kaevuvett enam ei kasutata, läheb vesi hukka, see on maainimese ammu teada tarkus. Kuid sõja ajal on väga tähtis saada joogivett ilma elektrita. Põlistaludes on vanad maakeldrid, kus saab toiduaineid säilitada ilma elektrita, aga neisse keldritesse saab ka pommivarju minna, neid saab kasutada ladude ja panipaikadena erineva varustuse jaoks, vajadusel saab neisse rajada välihaiglad jne. Samamoodi on sõjalaugorras vajalikud maakivist laudad või muud kõrvalhooned. Kohalikud inimesed teavad metsateid, kust pääseb masinatega läbi ja kust ei pääse läbi, kus maa kannab rasket tehnikat ja kus ei kannata jne. Selleks kõigeks on vaja paigapealseid inimesi.

Loomulikult on meie kaitsevägeelastel ja liitlastel vaja harjutada. Kuid kuidas võlvida tulistamismüra? Tegelikult on juba olemas igasugused simulaatorid ja nendega juba harjutatakse, ka Eestis. Kuid see ei ole ainuke alternatiiv päris mürskudega tulistamisele. Liitreaalsused on olemas juba isegi lastele mängimiseks, aga liitreaalsust saavad kasutada ka kaitsevägeelaste erineva tehnika kasutamise harjutamiseks. Seda on tehniliselt küllaltki lihtne programmeerida ja kasutada. Mehed harjutavad maastikul sõjatehnikaga liikumist, võetakse sisse laskepositsioonid, sihitakse toru õiges suunas, tulistamiseks pannakse rauda mürsu mulla ja sel moel harjutatakse kõik vajalikud liigutused selgeks ning päästikule vajutades käib õppustel osalejate kõrvalklappides täpselt nii kõva pauk, mida nad oleks päriselt kuulnud päriselt tulistades. Ainult et päris pauku ei käi ja torust ei lenda midagi välja. Lasketoru küljes on lihtsalt kompass ja nurgamootor ning programm arvutab välja, millist kohta päris maastikul tabab virtuaalne mürsk ja instruktoreid näeb seda oma ekraanil. Kui sihti valetsi, saab kohe sihtida uuesti ja paremini. Iga taolise virtuaalse mürsuga jääb 100 000 eurot maksev päris mürsk relvalattu alles päris vaenlase jaoks. Saab harjutada päris maastikul päris tehnikaga sõitmist, saab harjutada grupeerumist, jagunemist, ümberpaigutamist jne. Saab teha maaomanikega lepinguid, et sel aastal teeme harjutusi ja manöövreid nende maaomanike kinnistutel ning neile

makstakse saamata jäänud saak kinni ja lõhutud maa tasandatakse, järgmiseks aastaks tehakse samasugused lepingud teiste maaomanikega nende kinnistutel harjutamiseks koos saamata jäänud saagi kinnimaksimise ja maade hilisema korrastamisega jne. Ükski kohalik elanik ei peaks kaitseväge eest kodust ära minema ja suurte paukude pärast kannatama. Suuri pauke ei oleks, sest päästikud tõmmates kostaks pauk ainult kaitsevägeelaste kõrvalklappides. Lisaks on Ukrainas käiv sõda juba näidanud, kui vajalikud on droonid ja muu väiketehnika, mille kasutamist peavad meie kaitsevägeelased samuti harjutama ja mis ei tee lärmu. Selliste õppuste korraldamine on ainult tahtmise taga. Loomulikult tuleb vahel teha ka jämedatest torudest pauke päris moonaga, aga selleks on juba praegu olemas võimalused nii keskpõlügenil kui mere ääres, kuid valdava osa kaitsevägeelaste ja liitlaste harjutamisest saab teha ilma kallite pärimürskude tulistamiseta.

Praegu öeldakse, et riik peab ehitama Lõuna-Eestisse uue suure baasi, sest muidu ei mahu liitlased ära. Uudistest oleme saanud lugeda, et Võru lähedale plaanitakse uut sõjaväelinna 1000-2000 sõduri jaoks koos kasarmute, staabihoonete, laohoonete, rasketehnika remondi- ja hoiustamishoonetega jne. Paraku on suur baas ka suur sihtmärk. Ega kaitseväge plaanidest me siin keegi ju täpselt midagi ei tea, aga jääb mulje, et meile tahetakse teha selliseid suuri sõjaväebaase, nagu neid on tehtud mujale üle maailma. Aga ega siis Eesti ei ole Mojave kõrb ega Iraak või Afganistan. Talupojatarkus ütleb, et Eesti oludes on otstarbekas ehitada nt 10 või 20 väiksemat baasi, kus igähees nt 100 meest koos vajaliku tehnika ja muu varustusega. Praegu kõneldakse, et Nursipalu harjutusala laiendamiseks tuleb mitutuhat hektarit metsa maha võtta. Kuid päris-

elus ei ole Võrumaal ju nii suuri lagendikke ja tekib küsimus, et mis kõrbelahinguteks meil harjutatakse. Kui tahetakse harjutada Lõuna-Eesti kaitstmist, siis tulebki harjutada just sellistes tingimustes, mis Võrumaale omased on, mitte mitmetuhande hektari suurustel kunstlikel lagendikel, milliseid meil tegelikult ei ole.

Nursipalu harjutusväljaku laiendamise pooldajad hurjutavad meid, kes me pole nõus ilma erinevate alternatiivide põhjaliku kaalumise seadma ohtu võrokeste põlist kultuuri, elukeskonda ja noorte siinset tulevikku, et kas me siis ametnike ja spetsialistide ei usalda. Võrokesed on sellel samal maal elanud ammu, põlvkondi ja põlvkondi, ka juba enne Eesti Vabariiki, näinud erinevaid riigikordasid, erinevaid ametnikke ja erinevaid spetsialiste. Nt 20 aastat tagasi rääkisid majandusministeeriumi ametnikud, kui vajalik on Eesti majandusele ja rahvale Saaremaa süvasadama ehitamine ja kuidas see toob Saaremaale majandusliku öitsengu. Ametnikud ja spetsialistid ainult kiitsid seda plaani ja kriitikuid nimetati lollideks, kes valdkonda ei tunne ja ei tea midagi. Nüüd on juba 15 aastat süvasadam valmis ja tühi ehk elu on näidanud, et spetsialistid eksisid ja kriitikutel oli õigus. Süvasadamaga samal ajal hakkasid ametnikud rääkima sellest, kuidas riigile on vaja Koidula uut suurt raudteesõlme ja kuidas see toob Kagu-Eesti elanikele õnne õuele. Olukord kujunes samasuguseks nagu Saaremaa süvasadamaga: ministeeriumiametnikud ja spetsialistid ainult kiitsid ja õigustasid seda projekti ning kriitikuid halvustati ja naeruvääristati. Juba üle kümne aasta tagasi sai valmis Eesti suurim infrastruktuuriobjekt, mida siis nimetati Eesti sajandi ehituseks ja pärast seda on see seisnud praktiliselt tühjana. Jällegi eksisid ametnikud-spetsialistid ning õigus oli

kriitikutel. Mitte et Saaremaale sadamat ja Koidulasse raudtejaama ei ole vaja, aga sellist sadamat ja sellist raudtejaama, nagu ehitati, ei olnud vaja.

Või siis praegune pikalt paljuräägitud Rail Baltica (RB), mille ehitamine koos maade sundvõõrandamisega ja inimeste kodudest väljaajamisega on analoogne Nursipalu laiendamisega. Samamoodi ametnikud ja spetsialistid kinnitavad, kuidas RB on Eestile vajalik ja kuidas see tuleb igal juhul valmis ehitada, samal ajal halvustatakse ja naeruvääristatakse RB kriitikuid. RB raudteed ei ole veel meetritki ehitatud, aga juba on selge, et kogu ehitus läheb kindlasti mitu korda kallimaks kui alguses arvestati ning et see ei hakka mitte kunagi mitte kuidagi tehtud kulutusi ära tasuma, kuid loodusele ja inimestele tehakse RB praeguste plaanide järgi ehitamisega korvamatut kahju. Aga see ei tähenda midagi, sest ametnikud on kindlad, et neil on tõe monopol ja kriitikutele ei arvestata.

Või võtame näiteks metsanduse, millega ma oma taustatõttu väga hästi kursis olen. Ma olen juba peaaegu veerand sajandit vaieldnud keskkonnaministeeriumi ametnike ja spetsialistidega, kes avalikult kuulutavad, kuidas Eesti metsanduses on kõik hästi ja raie-mahud on kestlikud. Praegu juba hakkavad metsanduse probleemid ja ülerraiete tagajärjed avalduma, mistõttu saetööstustel juba napib kvaliteetset jämedat metsamaterjali ning metsaliikide arvukus langeb ja näiteks rähnide arvukuse langus meeldib väga üraskitele, ehk et öied hakkavad juba paistma, kuid kibedate viljade aeg on veel ees. Ei ole mingit põhjust arvata, et majandusministeeriumi ja keskkonnaministeeriumi ametnikud ja spetsialistid oleksid kuidagi erilisel halvemad või rumalamad võrreldes kaitseministeeriumi ametnike ja spetsialistidega või et kaitsemi-

nisteeriumi omad oleks kuidagi erilisel paremad. Inimesed on inimesed, nende hulgas on nii ja naasuguseid. Kuid kui ametnikud arvavad, et ainult neil on õigus ning nad kriitikuid ei kuula ja kohalike inimestega ei arvesta, siis lõpptulemus saab igal juhul halb.

Võrokesed ei ole öelnud, et Eestit ei ole vaja kaitsta. Vastupidi. Võrokeste jaoks on oma kodu ja selle ümbrus, millega enamasti on sidemed juba põlvkondade kaupa, väga tähtis. Paljud võrokesed on juba naganii seotud kas kaitseväge või kaitseväelastega. Ka mul on kaitsevägeelaste tunnistus olemas. Aga sellist poliigooni, sellist liitlaste baasi ja sel moel rajatavat harjutusala ei ole siia vaja. Elu on juba korduvalt näidanud, et kui ametnikud kriitikutele ei arvesta ja koostööd ei tee, siis tulemus tuleb halb. Praegu näen, et Eesti valmistub end Venemaa vastu kaitsma mõeldes nagu Koljat ja selle juures nähakse oma kodudest kinnihoidvaid võrokesi vastastena, ning see teeb mind väga murelikuks.

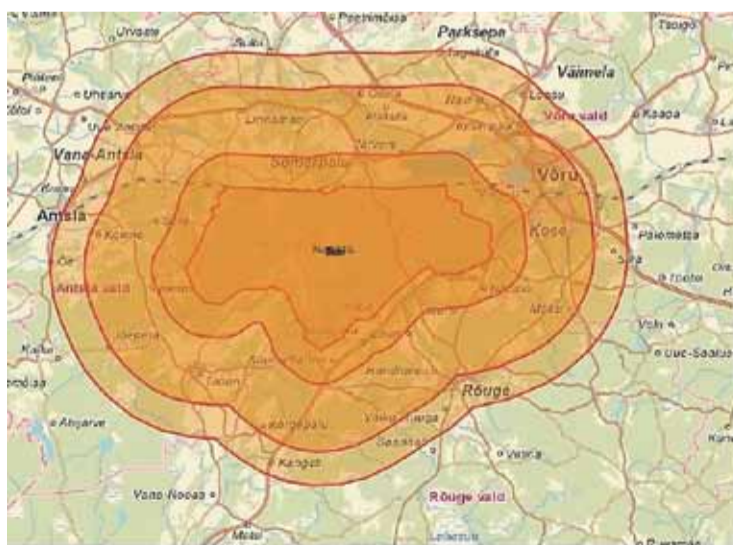
Kui Nursipalu harjutusala laiendatakse nii, nagu see praegu avaldatud info põhjal paistab, siis see tähendab Võrumaa jaoks halba. Vanemad inimesed kodudest ära ei lähe, juhul kui vähegi on võimalik jääda, aga karta on, et osal ei pea tervis ja süda sellele vastu. Kuid osa noori lähebki minema, et enam mitte tagasi tulla. Sest mis elu see on keset sellist paugutamist, eriti veel koos lastega. Mis omakorda tähendab meie kandi elanike arvu jätkuvalt vähenemist, koole ja lasteadeu tuleb muudkui kinni panna, see omakorda peletab piirkonnast noori veelgi ja olukord ainult halveneb. Need inimesed, kellele antakse raha ja öeldakse, et sa pead raha ära minema, nende suhtumine oma riiki muutub ikka väga palju ja mitte paremuse suunas.

Näen inimeste kodudest väljatõrjumises suurt vastuolu.

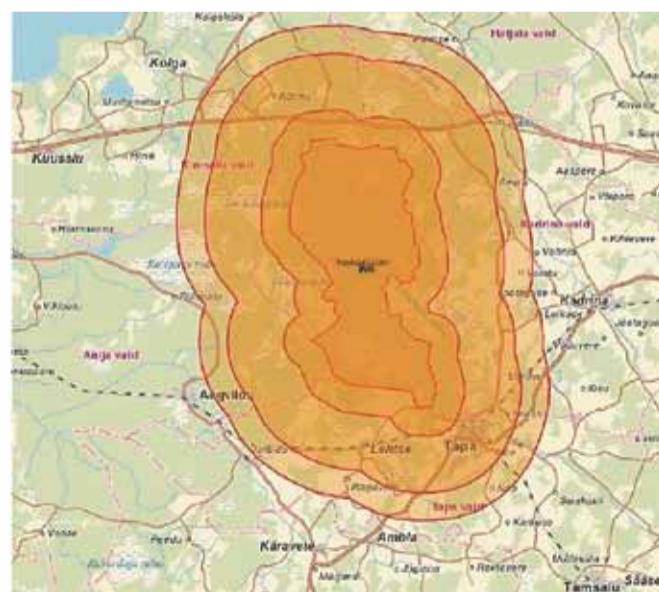
Kui räägitakse, et meil on vaja meie inimeste kodusid kaitsta, aga selleks tuleb osa Eesti kodanikke oma põlistest kodudest välja ajada, see ei ole ju loogiline. Kui soovitakse kaitsta kodusid, siis see tähendabki seda, et mitte keegi ei pea kodust ilma jääma. Kodude kaitstmist tuleb sel moel harjutada, et mitte keegi ei pea kodust ära minema. Kui tahetakse riiki kaitsta, siis tuleb kohalike inimestega rääkida ja üheskoos otsida sobivaid lahendusi. Ei ole õige lihtsalt tulla ja öelda, et kõik on juba kusagil mujal ära otsustatud ja inimesed peavad leppima neile pakutava kompensatsiooniga. Sa võid pakkuda inimesele mitu kotitait kulda, aga see ei kom-penseeri mitme põlvkonna elu ja sidet koduga. Väga võimalik, et need, kes sel moel kodudest minema aetakse, need suure sündamataegia lähevad koguni Eestist minema. Milleks elada riigis, kes on sind su oma kodust välja ajanud? Sotsiaalmeedias on ka üleskutseid, et tühja sest kodust, peasi et elu alles jääb. Kuid riiki saavdki kaitsta ju ainult sellised inimesed, kellele on kodu sedavõrd tähtis, et selle eest ollakse valmis eluga riskima. Need, kes ütlevad, et tühja sest kodust, elu on tähtsam, need lähevad sõja eest minema mõnda teise riiki."

Kalle Nurk: Lõpetuseks tuleb öelda, et Rainer Kuuba moodi mõtlejaid on üle Eesti. Selle teostuseks kogus petit-sioon peast kuuga ligikaudu 12 000 toetusallkirja. Kaitseministeeriumi ametnike suhtumisest veelgi ärevamaks teevad oma valla (Antsla) volinike väljaütlemised ja käitumine jaanuarikuu vallavoligogu istungil. Pooltühja külla jäänud vallakodanike esindajad, nimetades ennast pärismaalasteks, ei soovigi enda kõrval näha maalt linna kolinud inimest. Ta on nõrduinud, et olles ise mingil määral müratokitaja läheduses, saaksid mürist häiritud ka need, kes on valinud kodukohta Võrumaa vaikses looduslikus kohas. Kui volikogu liige ei hooli üha vallast väljavoolavate vallaelanike tagasi-tulekust, tühjade kodudes elu taasärkamist, ei saagi loota midagi muud, mida nägime Antsla vallavoligogu jaanuarikuu istungil, kus teemaks Nursipalu harjutusväljaku laiendamine. Arutlusel oli, kas anda hinnang kaitseministeeriumi spetsialistide praeguse asjaajamisele või mitte. Enamik volinikest ei soovinud anda hinnangut ja nõnda peavad Antsla ja ka Rõuge valla elanikud edasi ootama, millal jõuab Antsla valla volinikeni teadmine ja arusaam ümber-ringi toimuvast. Poole suurem Rõuge vald on sõnumi kaitseministeeriumile välja öelnud ja ootab nüüd Antsla ja Võru valla reageeringut, et saada teada, kas võivad naabritega (Antsla vallaga) arvestada kui partneritega või siis nägema enda kõrval vastast.

Rainer Kuubaga kohtus
Kalle Nurk

NURSIPALU elanikke:
2 km ring - 1340
6 km ring - 17140
8 km ring - 19490

KESKPÕLÜGOON elanikke:
2 km ring - 90
6 km ring - 6620
8 km ring - 7650

Meedias on liikvel Keskpõlügeni ja Nursipalu laiendusega harjutusvälja mõju sisse jäävad elanikud, kes peavad arvestama tekitatud õppemüraga.

President Alar Karis külastas Võro Instituuti

Maarika Niidumaa

18. jaanuaril kohtusin president Alar Karisega Võro Instituudis. Minuga koos olid ümber laua istet võtnud veel mõttekaaslased Rainer Kuuba, Tiit Toots, Ülle Kauksi, Meljo Musto, Ruuta Ruttas-Küttim, Ago Palo, Aigar Piho, Uno Allas, Anu Allas ja Maarika Niidumaa.

Presidendiga kohtuma olime tulnud selleks, et anda üle Võrumaad puudutav murelik sõnum: nõuame Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele piduri panemist ja kogu protsessi alustamist algusest ehk alternatiivide kaalumisest. Kusjuures ühe alternatiivina peaks vaatama, kas harjutusväljaku laiendamine on just ainus kõige vajalikum tegevus meie riigi kaitsevõime tõstmiseks.

Me leiame, et Nursipalu harjutusvälja laiendamise käigus peab olema tagatud kõigi kodanike põhiõiguste kaitse. Esmalt tuleb tagada nende inimeste õiguste kaitse, kes juba praegu peavad häiringuid taluma. Harjutusvälja laiendamine Nursi polügooni juurde

ei tohiks olla põhjuseks, et nii on mugavam. Kaitseministeeriumi ametnike käitumine kohalike elanikega on jätnud mulje, et meisse suhtutakse kui objektidesse, mitte inimestesse. Kaitseministeerium on võtnud maade omandamiseks kasutusele hirmutamise ja äraostmise taktika, mida aga ei saa demokraatlikus riigis lubada. Leiame, et kaitsevõime seisukohalt on oluline ka tugev tagamaa, kuhu mistahes kriiside korral varjuda või millele toetuda inimeste kaitsmisel. Meie väikses Eestis tagaks suurema kaitsevõime just selle hajutus, mitte paari suure baasi väljaehitamine. Nursipalu harjutusvälja laiendamine hävitaks piirkonna keele- ja kultuuriruumi, sunniks ümber korraldama kogu Võrumaa ettevõtlust. Laiendus pööraks pea peale kogu Võrumaa arengu, planeeritavad harjutusvälja arendused ei toeta ka tasakaalustatud metsade majandamist. Iga talu on kaitsevõime seisukohalt oluline, oluline on ka säilitada rahva usaldus riigi vastu. Laiendus mõjuks Võrumaale hävitavalt.

18. jaanuaril 2023 a külastas president Alar Karis Võro Instituuti, kus arutati ühtlasi ka Nursipalu laiendust. Foto: Meljo Musto

Mari Kalkun kirjutas president Alar Karisele vastuvõtulaulu

Õel enne president Alar Karise saabumist Võrru (18. jaanuar 2023) tärkas Mari Kalkunil idee teha talle protestilaul ja see ette kanda. Mõte iseenesest oli nii ärevile ajav, et pool ööd ei saanud sõba silmale, laulu tegemise mõte keerles kogu aeg peas. Nii kui hommikul silmad avas, hakkas kohe sõnu kirjutama.

Mari Kalkun: „Inspirat-

siooniks võtsin Ülle Kauksi reigiitku. Helistasin Üllele ja konsulteerisin temaga sõnade üle, sain mõned head read alustuseks, sealt kirjutasin juba ise edasi. Regilaul ongi ju üks viis oma mõtteid-tundeid laulu sisse valada. Laulmine on isegi üks viis koos mõelda. Aga regilaulu ei saa ju üksinda laulda? Selleks on tarvis koori. Tuli hakata koori kokku ajama. Aga ettekandmise oli

18. jaanuaril 2023 tervitasid Võro Instituudi ees üksteisel käevangust kinni hoides mitukümmet inimest president Alar Karist protestilauluga „Nursipalu nurinad“. Foto: Arvo Meeks

NURSIPALU NURINAD

Tere-tere Presidenti / riigikene, riigikene /
Riigikaitsõ korgõ käsi / riigikene, riigikene /
Siin om rahvast kokko tulnu,
Nursipalu aja nurisõmma,
Võromaa saa värisesõmma,
Mõtsa, maa, murõhtamma,
Mis saa küll mi kodopaigast,
Vaiksest, kaunist Võromaast?
Ku ei inämp rahu saa
Uman talon, uman tarõn
Ku siin mürsu mürisese
Aknaklaasi klirisese
Võro liinan võbisese
Raketi rigudi-rägudi
Üle pää meil lindsõ
Kas mi olõmi jo sõjan,
Et või kodo kaotada,
Põlistalo är' põlada,
Et või vaikuse är võtta,
Võromaa Sa ohvris tuvva,
Lahkõ rahva lakja aia,
Nursipalo maaha müüvä,
Ilma luba küsümäldä
Ilma kokko leppimäldä
Kuis Sinno tagasi laulda / riigikene, riigikene /
Kaidsa-kaidsa, hoia-hoia /riigikene, riigikene /
Hoia ummi inemiisi! /Riigikene, riigikene /

jäänud vaid mõni tund. Õnneks on sotsiaalmeedial ikka omad head küljed ka. Paar telefonikõnet, mõnikümme sõnumit veel siia-sinna ja oligi koorike kokku aetud ning presidendile laul ette lauldud.”

Epp Petrone: „Vaid mõni tund hiljem hoidsime mitme-

kümne inimesega üksteisel käevangust kinni ja laulsime äsja loodud protestilaulu. Midagi toimus seal, ma kuulsin seda ka teistelt, et nad olid otse presidendi silmadesse vaadanud ja laulnud, nii, et hing rebenemas ja pisarad kurgus. “Mis saa küll mi kodopaigast...

riigikene... Hoia ummi inemiisi... riigikene...”

Siinkohal tänu kõigile neile, kes jaksavad oma külade ja kogukondade eest seista, teha seda kõige muu elu ja toimetuste kõrvalt, mõnigi kord ka oma uneajast. Aga kummarus ka poliitikuile, sest ka

nende töö pole põrmugi kerge. On ainuõige, et rahvaesindajad tulevad ikkagi asja oma silmaga-kõrvaga uurima. Nii, nagu seda tegi härra president Alar Karis.

Ülevaate kogus ja kirjutas Kalle Nurk

MTÜ Meie Nursipalu ümber on koondunud väga paljud tipptegijad

Nursipalu harjutusvälja laiendus ei puuduta mitte ainult 21 majapidamist ja paartsada kinnistut. See puudutab kogu Eestimaad. Nii nagu iga inimene on omaette indiviid, nii on ka sellel teemal erinevad arvamused. Kuna Külalehte toimetatakse Antsla vallas Roosiku külas, mis jääb polügooni naabrusesse, on mõistetav, miks eraldame sellele teema valgustamiseks rohkem leheruumi. Õigete otsuste tegemiseks peab vaatama nii taha kui ka ette.

Külalehe toimetus kohtus 21. jaanuaril Maarika Niidumaaga, kes on Nursipalu harjutusväljaga olnud seotud juba aastast 2003 ja on üks inimestest, kes kõige selgemalt oskab anda ülevaate paarikümneme aasta jooksul Nursipalu harjutusvälja ümber toimunud.

Maarika Niidumaa on 1978. aastal sündinud Nursis, käinud siinses külakoolis. Isapoolne vanaema on samuti põline nursikas, emapoolne vanaisa aga sündinud Kroonlinnas. Üks vanavanematest küüditati Eestist, teine Ukrainast ja kokku saadi Siberis, kus pidid kandma 25+5 aastast karistust.

Kooselu alustati Siberis omaehitatud majas. Kui pärast Stalini surma saadi amnestia, jäeti eluase maha ja sõideti esialgu Ukrainasse. Seal koheldi neid halvasti ja ei saanud tööd. Õnneotsinguid jätkati Eestis.

Kümmeaastat tagasi tekkis Maarika Niidumaal koos elukaaslase Priit Adamsoniga, kes on pärit Luhametsa külast, soov rajada oma kodu. Koha valikul arvestati, et uus kodu oleks Võrumaal ning sugulastele ja sõpradele võimalikult lähedal, kuid võimalikult kaugemal Nursipalu

Alates 2003. aastast on kaitseministeerium Nursipalu polügooni pärast Rõuge valla rahvaga kaigast vedanud. Rõugelaste eesotsas seisib toona Aare Vumba (pildil). 5. detsembril 2022 oli rahvas taas sunnitud kogunema Tsooru rahvamajja oma ridasid koondama, et kaitsta külaelanikke kodust ilmajäämise eest.

Foto: Kalle Nurk

harjutusväljakust. Ja nüüd on Nursipalu harjutusväljak taas tulemas koduukse taha. Riik pole kinni pidanud aastate tagusest lubadusest, et harjutusvälja ei hakata laiendama. Mis teha? Uude kohta uue kodu ülesehitamiseks enam jaksu pole, jääb ainult vastu seista. Maarika Niidumaa on üks MTÜ Meie Nursipalu asutajaliikmest ja osaleb pühendunult selle tegevuses.

Maarika Niidumaa: „Kui 2003. aastal kerkis päevakorda rajada Nursipalu harjutusväljak, astuti välja kogukonna huvisid kaitsma. Eesliinil olid Aare Vumba, Mati Alvela, Anneli Kull, hiljem liitusid Margit Männiste, Albert Aivo, Ermel Raul. Meid väga toetasid vallavanem Kalvi Kõva ja vallas oma valdkonnas töötav supermees Rein Rõustik. Juba siis saime aru, kuidas kaitseministeeriumi ametnikud meid hanitavad. Algu kuulasime sinisilmselt põhimõtteliselt sama juttu, mida praegu räägitakse, et Eestil on

Maarika Niidumaa.

vaja harjutada. Lubati kokku kõiksugu pudrumäed. Meie küsimuste rahe all muutsid vastajad taktikat, hakati valetama ja vassima. Nende poolt kasvav vassimine ja valetamine kasvatas vastukaaluks meie vastuseisu. Praegu ma näen, et oleme jõudnud Nursipalu harjutusvälja laiendamise aruteluga samasse faasi. Kaitseministeeriumi ametnike sil-

mis pidi Nursi muutuma öitsvaks piirkonnaks. Tegelikult tulemiks aga on see, et Nursi poodki on kinni, rääkimata muust. Võru linna läheduse tõttu on küll piirkonda kolunud noori peresid, sest Nursi on hea koht elamiseks. Mee-nuvad naljakad juhtumused, kuidas meid taheti Kaitseministeeriumi poolt ära osta. Alvela pool turismitalus korraldati Kaitseministeeriumi eestvõttel „sõpruskohtumine“. Kaasa võeti nende poolt neli kasti viina. Sõpru meist siiski ei saanud. Nad vist mõtlesid, et see ongi see, mida maa-kas vajab. Selline ülevalt alla suhtumine oli kogu aeg ja on praegugi tunda. Meiega käisid rääkimas väga värvikad tege-lased. Oli hästi konkreetseid sõjaväelasi, kus tundsidki en-nast väikese algklassi lapsena, kellele loetakse sõnu peale, et kui riigi vaenuk on oled, kui ei luba kaitseväl harjutada. Oli ka üks hästi arg tütarlaps, kes meie ette saadeti. Tütar-laps ise ka ei saanud aru, mida peab rääkima.

Kokkuvõttes võib öelda, et see protsess oli nii pikk, inimesed lihtsalt väsisid sellest ära, vahetusid ametnikud. Uued tulijad enam ei teadnud eelmistest lubadustest ega kokkulepetest midagi. Nad olid ametnikud, kes lihtsalt tegid oma tööd. Meie aga siin kohapeal teadsime kindlalt, et peame siin edasi elama.

11. jaanuaril Sõmerpalus kaitseministeeriumi ametnike ja kohaliku rahvaga kohtumise lõpus tuli Mati Alvela minu juurde ja ütles: „Maarika, see mis sõmerpalulased siin küsisid, on meie jaoks juba läbi käidud teemad“. Nursipoolsed inimesed, kes on kogu aeg selle asja sees olnud, ei küsigi enam selliseid küsimusi, mis kerki-

vad üles Võru ja Antsla vallas rahvaga kohtumisel. Me juba eeldame, kuidas seda protsessi edasi viiakse, millised need vastused tulevad. Imestan ainult, et kaitseministeerium ei ole oma kommunikatsiooni poolt suutnud nende aastatega paremaks saada. Kolistavad mööda samu ämbreid. Tul-lakse inimeste ette faktiga, et me tuleme ja teeme. Arvan, et me ei saa üldse laiendamist enne rääkida, kui on varasemad lubadused on täidetud.

12. jaanuaril Tsoorus rahvaga kohtumisel lubati uusi teid Luhametsa külla. Ma arvan, et regionaalarengu mõttes peaks see tee tulema nagunii. See ei peaks olema kaitseministeeriumi moos koogi peale. Praegu ei tohiks valla juhid lasta selles suhtes ennast ära osta. Tulevikus hakkab tegevus harjutusväljal piirkonda niivõrd mõjutama, et inimesed kolivad ära, see üks te ei kaalu üles seda kahju. Koos inimestega lähevad maksurahad. Piirkonda jäävad need inimesed, kes mingil põhjusel ei suuda ära minna, mõni kodukoha armastaja jääb ka paika. Aga kui sa iga päev pead elama müra sees, see mõjub su tervisele.

Tookord lubati Rõuge vallale igasugu asju. Kalvi Kõva ja teised olid selles suhtes targad mehed, sest nad ei lasknud ennast ära osta. Mulle tundub, et Antsla ja Võru valla inimesed veel ei adu, kuidas see nende elu tulevikus mõjutama hakkab. Siin paistab tulevat täielik militaartsoon. Selle ütles välja Võrumaa Arenduskeskuse juht Tiit Toots president Alar Karisega kohtumise ajal. Võrumaa areng lüüakse täiesti segi. Kõik need arengukavad ja planeeringud, mida ollakse aastakümneid üles ehitatud,

kõik need investeringud, mis me oleme teinud turistide vastuvõtmiseks, toetused väikeettevõtetesse, puhta toidu tootmise – need kõik lüüakse peapeale. Need ei saa enam olema need tegevusalad, mis on Võrumaa tugevus. Ka Rainer Kuuba rõhutas, et võrukesed pillutakse laiali, Võru linn saab olema täis võõrsõdureid ja võõrrahvast, kaob praegune Võru linna turvalisus.

Aasta lõpus registreerisime MTÜ Meie Nursipalu. Seitsmest asutajaliikmest on saanud juba 43. liikmeline organisatsioon. Avaldusi tuleb iga päevaga juurde. Juhtgrupp, kes süvitsi tegutsevad, on 14 inimest. Meil on grupis ka üks riigi Keskpõlügeni lähedal elav mees. Tema aitab kaasa mõelda läbi oma praktiliste kogemuste. Nii näiteks on ta 7-8 aastat soovinud kätte saada õiglast hüvitist. Nursipalu teema puudutab inimesi nii sügavalt, et erinevate valdkondade inimeste abipakkumine kasvab. Meil tööd jagub: kes aitab kirju koostada, kes artikleid kirjutada, kes ülesvõtteid teha. Loodud on seitse töögruppi. Praegu kõige enam tööd on juriidikaga, planeeringute ja meedia töögrupil. Keskkonna ja loodustöögrupp on veel ootel. Meid toetavad tipadvokaadid. Meiega ühinenute hulgas on keskkonnajuriste, linnaplaneerijaid, looduskaitsevaldkonna tippe. Anti Allas ütles Tsoorus toimunud kohtumisel, et kaitseministeerium on kõik teinud selleks, et inimesed on valmis kasutama kõiki võimalusi, et Nursipalu laiendust ei tuleks. Seda me kavatsimegi teha – kasutada kõiki võimalusi, et laiendust ei tuleks.“

Maarika Niidumaaga vestles Kalle Nurk

Külaleht naases esimeselt rahakorjamise ringilt tühjade kätega

Varasemas Külalehes teavitasime lehelugejaid, et tänu Oudekki Loonele ja Keskerakonnale, kelle kaudu sai MTÜ Tsooru Koidukiired „katuserahast“ 2022. aastal tegevustoetust, oli võimalik välja anda Külalehte. Oudekki sooviks oli, et osa tegevustoetuseks läheks Külalehe väljaandmise kulde katteks. Tänu „katuserahale“ ilmiski kuus Külalehe numbrit. Uut aastat alustab mittetulundusühing tühja pangaarvega, seega „Külaleht ilmub lageda taeva all vihma kões“. Kas Antsla vald pakub Külalehele peavarju, üritati teada saada kahe avaldusega, üks suunatud vallavalitsusele ja teine volikogule. Vallavalitsusel oleks olnud võimalus Külalehe väljaandmist toetada valla eelarvest mittetulundus-tegevuseks kinnitatud korra alusel. Kahjuks otsustas mit-

telundustegevuse taotlustega tegelev komisjon (Kurmet Müürsepp, Merle Tombak ja Kalev Joab) detsembrikuu alguses jätta taotlus juba esimeses faasis menetlusest välja kui selle korra alusel mitterahastatavaks tegevuseks. Komisjoni ettepaneku kiitis heaks vallavalitsus (Avi Kirsbaum, Kurmet Müürsepp, Rain Ruusa ja Eve Sikk). Kuu lõpus jõuti vallavalitsuse istungil järeldusele, et Tsooru Koidukiirte taotlus vastas siiski kõigile nõuetele ja kord siiski võimaldab Külalehe väljaandmiseks raha taotleda. Vähe on vallavalitsuse eksimuse tunnistamisest, kui ei tehta parandusi eelnenud valesti antud korralduses. 3. jaanuari hindamiskomisjon mittetulundustegevuseks rahade jagamisel Külalehe rahastamise taotlusega jätkuvalt ei tegele-nud (kuigi nii vallavalitsuses

kui ka komisjoni koosseisus on abivallavanem Kurmet Müürsepp, kes oli teadlik tekkinud olukorrast). Vallavalitsus ja hindamiskomisjon põhjendavad avalduse menetlemisest väljajätmist valla arengukavaga, kus ei ole kirjeldatud strateegilisi eesmäärke ega tegevusi, mis viitaksid vajadusele andam lisaks Antsla Valla Lehele välja teisi täiendavaid infokandjaid.

Teise avaldusega sooviti rahastustuge saada volinike abiga sihtfinantseerimisega otse eelarvest, sõltumata vallavalitsusest. Kuna aga vallavalitsus paneb kokku 2023. aasta eelarvet, kirjutati avaldus vallavalitsusele, vallavolikogu juures tegutsevale arengu- ja planeerimiskomisjonile ning eelarve ja majanduskomisjonile. Nendele komisjonidele pidi avalduse edasi suunama volikogu esimees Merike Prätz.

Selge see, et vallavalitsus, kes oli juba eelnevalt võtnud eitava hoiaiku Külalehe rahastamise suhtes, ei pidanudki õigeks seda eelarvesse kirjutada. Ja kuna vallavalitsus ei saanud kummagilt komisjonilt soovitud selle vajalikkuseks, võeti jaanuarikuus toimunud volikogu istungil eelarve esimene lugemine vastu ilma Külalehe finantseerimist mainimata. On selgunud asjaolu, et Merike Prätz suunas küll avalduse edasi arengukomisjonile, kuid ei pidanud vajalikuks selle edastamist eelarvekomisjonile. Eks ole volikogu esimehe selline käitumine tingitud ka tema väljajätlemisest arengukomisjoni koosolekul: „Külaleht on Nurga Kalle isiklik blogi. Iga kord kui Külaleht ilmub, peab ta vastu võtma telefonikõnesid, et kas tõesti ei suudeta peatada Külalehe ilmumist.“ Ju on Me-

rike Prätz sama meelt, et Antsla vallas tuleks alternatiivse info liikumist piirata ja püüab omalt poolt teha selle takistamiseks kõik, mida suudab.

Siiski on õhus veel üks lootusetera. Enne valla eelarve vastuvõtmist läbib see ka teise lugemise, kuhu saavad volinikud teha muudatusettepanekuid. Eks veebruarikuus volikogu istungil selgu, kas või ükski volikogu liikmetest leiab val-larahvale vajaliku Antsla Valla Lehe kõrval ilmumas näha ka Külalehte. Siiski ei piisa ainult ühe voliniku arvamusest. Ta peab saama ka volikogus oma muudatusettepanekule toeta-jahääli.

Elame päev korraga. Käesolev Külaleht teie käes ilma rahalise katteta. Rahastamise leping on alles sõlmimisejärgus sotsiaalministeeriumiga, kust on loota keskerakondlase Erki

Savisaare „katuseraha“ MTÜ Tsooru Koidukiired tegevustoetuseks. Rahva esindajad volikogus on peeglikult rahva soovidele ja vajadustele. Peagi peaks tulema selgus majja, kas vallahavas soovib edaspidi lugeda Külalehte, või on see tõesti Nurga Kalle blogi, mis reostab ainult keskkonda.

Külalehe väljaandja ja toimetaja Kalle Nurk

Väljaandja:
MTÜ Tsooru Koidukiired
Toimetaja: Kalle Nurk
e-post:
antsla.kulaleht@gmail.com
Järgmine Külaleht ilmub kahe kuu jooksul.